

LAPIN VIIDEN HANKEKUNNAN NAISYRITTÄJIEN NÄKE-
MYKSIÄ YRITTÄJYYDESTÄ

Hyvinvointialan naisyrittäjyys -jatkoahanke

Eronen Katja
Tomperi-Talus Leena

Opinnäytetyö
Hyvinvointipalveluiden osaamisala
Hoitotyön koulutusohjelma
Sairaanhoitaja (AMK)

2017

Hyvinvointipalveluiden osaamisala
Hoitotyön koulutusohjelma
Sairaanhoito (AMK)

Tekijä	Katja Eronen Leena Tomperi-Talus	Vuosi	2017
Ohjaaja(t)	Tarja Lipponen Birgit Mylläri		
Toimeksiantaja	Lapin AMK		
Työn nimi	Lapin viiden hankekunnan naisyrittäjien näkemyksiä naisyrittäjyydestä		
Sivu- ja liitesivumäärä	47 + 11		

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä selvitysraportti, jossa haastateltiin ja analysoitiin haastattelutulokset Hyvinvointialan naisyrittäjyys – jatkohankkeelle. Hanke hallinnoi Lapin yliopisto ja sitä toteutettiin yhteistyössä Lapin ammattikorkeakoulun ja Pohjoisimman Lapin Leader Ry:n kanssa. Tavoitteena oli kartoittaa naisyrittäjien palvelutarjontaa, yhteistyökuvioita kuntien ja toisten yrittäjien kanssa, tulevaisuuden näkymiä seuraavan viiden vuoden ajalta ja yritysten kehittämistarpeita.

Selvitysraporttia varten haastateltiin puhelimitse 27 hyvinvointialan naisyrittäjää. Hankekuntia olivat Enontekiö, Kemijärvi, Muonio, Sodankylä ja Tervola. Työn haasteita oli tutkimusaineiston luominen järkeviksi tilastoiksi, sillä kyselylomakkeessa yhdistyivät sekä laadullinen että määrällinen tutkimus. Tutkimusongelmana oli myös se, että haastateltavat sijoittuivat pieniin kuntiin, joissa yrittäjiä oli vähän. Tällöin liian seikkaperäinen tutkimustulosten avaaminen mahdollisesti haastatellun identifioinnin, mikä ei ole suotavaa työn eettisyyden kannalta.

Haastateltavien yrittäjien päätoimialoina olivat terveystalvelut, sosiaalisen työn palvelut, vanhus- ja vammaispalvelut ja muut palvelut. Haastatteluissa nousi esille yrittäjien kehittämistä vaativiksi alueiksi työhyvinvointi, jaksaminen ja kouluttautuminen. Haasteena oli myös yrityksen jatkuminen eläkkeelle siirtymisen takia. Kuntien kanssa yhteistyötä tekivät useimmiten sosiaalialan yrittäjät. Joukossa oli myös yrittäjiä, jotka eivät tehneet lainkaan yhteistyötä kuntien kanssa.

School of Health Care and Social
Services
Degree Program in Nursing
Bachelor of Health

Author	Katja Eronen Leena Tomperi-Talus	Year	2017
Supervisor	Tarja Lipponen Birgit Mylläri		
Commissioned by	Lapland University of Applied Sciences		
Subject of thesis	Female Entrepreneurs' Views of Entrepreneurship – A Report from Five Municipalities in Finnish Lapland		
Number of pages	47 + 11		

The purpose of this thesis was create a report based on contacted interviews and analyze the interview results for project of Enhanchin Female Entrepreneurship in the Welfare Sector in Lapland. The project is managed by the University of Lapland and implemented cooperation with the Lapland University of Applied Science and Pohjoisimman Lapin Leader Ry. The aim of this thesis is to intensify female entrepreneurship in Lapland. In addition, the aim was a survey about the services that female entrepreneurs offer and about the cooperation situation with other entrepreneurs and the municipality. The study also surveys future visions for the next five years and the corporations' improvement needs.

For this study were interviewed 27 entrepreneurs on the phone. Municipalities in this project were Enontekiö, Kemijärvi, Muonio, Sodankylä and Tervola. The challenges of this project was to create intelligent statistics, because in analyses of the answer to the questionnaire both qualitative and quantitative research methods were used. Similarly, due to the fact that the interviewees were from small villages, with just a few entrepreneurs, too detailed open research questions could have lead to identification of the interviewees. That is naturally undesirable in research for ethical reasons.

The main business industries of the interviewed entrepreneurs were health care services, social work services, elderly care and services for the disabled persons, and other services. The improvements that came up in interviews were work well-being and training. Another perceived challenge was the challenge to find a person to continue to company after the retirement of the entrepreneur. The results also showed that social work entrepreneurs seemed to have the most cooperation with the municipalities. There were also entrepreneurs, who did not cooperation with municipality at all.

Key words   health and wellness sector, entrepreneurship, female entrepreneurship

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 PALVELUIDEN TUOTTAMINEN JA YRITYSTOIMINTA SOSIAALI- JA TERVEYSALALLA.....	7
2.1 Lainsäädäntö sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisesta ja hankkimisesta kunnissa	7
2.2 Yrittäjyys Suomessa	9
2.3 Sosiaali- ja terveysalanyrittäjyys ja palveluiden tarjonta Suomessa	10
3 NAISYRITTÄJYYS MAASSAMME JA EUROOPAN TASOLLA.....	12
4 TULEVAISUUS YRITTÄJYYDEN PARISSA SOSIAALI- JA TERVEYSALALLA	15
5 SELVITYSRAPORTIN TOTEUTUS.....	18
5.1 Selvitysraportin tarkoitus ja tavoitteet	18
5.2 Selvitysraportin taustatekijät ja lähtökohdat.....	18
5.3 Jatkohankkeen taustatekijät ja tavoitteet	19
5.4 Aineiston keruu, käsittely ja analysointi.....	20
6 HAASTATTELUTULOKSET	22
6.1 Palveluiden tarjonta	22
6.2 Asiakkaiden tavoittaminen ja palveluiden myynti	23
6.3 Haasteet ja kehittämisen tarpeet	24
6.4 Tulevaisuuden näkymät ja palveluntuotannon muutokset yrityksissä ..	26
6.5 Yhteistyö yrittäjien kesken	29
6.6 Yrityksen kannattavuuteen vaikuttavat tekijät	31
6.7 Toiminnan kriteerit	33
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	35
8 POHDINTA	39
8.1 Työn tulosten pohdinta.....	39
8.2 Eettisyyden ja luotettavuuden pohdinta	41
8.3 Oppimiskokemusten pohdinta.....	42
LÄHTEET.....	44
LIITTEET	47

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme oli selvitysraportti Lapin yliopiston hallinnoimaan Hyvinvointialan naisyrittäjyys -jatkohankkeelle (2015-2018). Hanke toteutettiin yhteistyössä Lapin ammattikorkeakoulun ja Pohjoisimman Lapin Leader ry:n kanssa viidessä eri kunnassa. Hankekunnat olivat Enontekiö, Kemijärvi, Muonio, Sodankylä ja Tervola. Kyseessä on jatkohanke Hyvinvointialan naisyrittäjyyttä Lappiin – esiselvityshankkeelle. Jatkohanke oli Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittama.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli haastatella hankekuntien naisyrittäjiä ja tehdä selvitysraportti, jossa analysoitiin naisyrittäjille suunnattujen haastatteluiden tulokset Hyvinvointialan naisyrittäjyys – jatkohankkeelle. Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa hyvinvointialan naisyrittäjien tarjoamia palveluita, verkostoitumisen tarpeita, yhteistyökuvioita toisten yrittäjien, sekä kuntien kanssa. Lisäksi kartoitettiin tulevaisuuden näkymiä seuraavan viiden vuoden ajalta ja yritysten kehittämistarpeita. Jatkohankkeen kokonaistavoitteena oli vahvistaa naisyrittäjyyttä Lapissa luomalla naisyrittäjyyttä tukeva alueellinen toimintamalli tarjoamalla koulutusta ja ohjausta, sekä lisäämällä naisyrittäjyyttä alueella ja yhteistyötä kuntien ja yrittäjien välillä.

Aiemmin tehdyssä esiselvityshankkeessa on tarkasteltu lappilaisten naisyrittäjien näkemyksiä verkostoitumisesta ja täydennyskoulutustarpeista. Lisäksi on haastateltu virkamiehiä ja luottamusmiehiä. Edellä mainituista esiselvityshaastattelusta on saatavilla Pirjo Virpirannan opinnäytetyö ”Yksityisen sektorin rooli Lapin hyvinvointipalveluiden tuottamisessa nyt ja tulevaisuudessa”. Yksityiselle sektorille tehdystä kyselystä on tehty loppuraportti ”Lappilaisten naisyrittäjien näkemyksiä verkostoitumisesta ja täydennyskoulutustarpeista”. Hyvinvointialan naisyrittäjyyttä- jatkohanke on jatkumo Hyvinvointialan naisyrittäjyyttä Lappiin- esiselvityshankkeelle. Jatkohanke nähdään tärkeänä jatkona hyvin alkaneelle yhteistyölle.

Tässä jatkohankkeessa selvitettiin puhelinhaastattelujen avulla naisyrittäjien tilannetta ja tarpeita Lapin hankekunnissa. Työ muodostui teoriaosuudesta ja selvitysosuudesta. Selvitysosuus käsitti haastattelutulokset, niiden analysoinnin ja

johtopäätökset. Teoriaosuudessa käsiteltiin lakeja, jotka koskivat kuntien palveluntuottamisvelvollisuutta, yrittäjyyttä sosiaali- ja terveysalalla ja naisyrittäjyyttä. Alan tulevaisuutta tarkasteltiin sosiaali- ja terveysalan yrittäjyyden näkökulmasta. Haastatteluissa toinen opinnäytetyöntekijä haastatteli sodankyläläiset naisyrittäjät ja projektityöntekijät haastattelivat muiden hankekuntien naisyrittäjät.

Työn teoriaosuudessa keskityttiin vain sosiaali- ja terveyspalveluihin hyvinvointipalveluiden sijaan. Merkittävän eron hyvinvointipalveluihin ja sosiaali- ja terveysalan palveluihin toi hyvinvointialoihin lukeutuvat kauneuspalvelut, kuten parturikampaamot, jalkojenhoitopalvelut, hieronta ynnä muut hyvinvointia lisäävät palvelut, jotka eivät lukeudu sosiaali- ja terveyspalveluihin. Sosiaali- ja terveyspalveluihin lukeutui työssä vain ne palvelut, jotka kunnat on veloitettu tuottamaan kuntalaisille. Kuntien velvollisuuksiin ei kuulu järjestää muun muassa kampaamopalveluja, vaikka kampaajat koulutetaan hyvinvointialan kouluissa. Sosiaali- ja terveyspalveluihin keskityttiin työn onnistuneen rajaamisen ja luotettavuuden lisäämiseksi.

2 PALVELUIDEN TUOTTAMINEN JA YRITYSTOIMINTA SOSIAALI- JA TERVEYSALALLA

2.1 Lainsäädäntö sosiaali- ja terveystalveluiden tuottamisesta ja hankkimisesta kunnissa

Perustuslain (731/1999 2:19 §) mukaan jokaisella on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon, jos hän ei itse kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa. Jokaisella on myös oikeus riittäviin sosiaali- ja terveystalveluihin. (STM 2017.) Monet erityisvaatimukset säätelevät sosiaali- ja terveystalvan yrittäjyyttä ja palvelutuotantoa. Tällaisia vaatimuksia ovat esimerkiksi lupamenetelmät ja toiminnan laadulle asetetut erityisvaatimukset. (Laki yksityisestä terveydenhuollosta 9.2.1990/152; Laki yksityisten sosiaaltalveluiden valvonnasta 603/1996.)

Yksityisten sosiaali- ja terveystalveluiden tuottaminen on luvanvaraista toimintaa. Ympäri vuorokautisia sosiaali- ja terveystalveluita tarjoavat yksityisyrittäjät tarvitsevat entiseltä lääninhallitukselta nykyisin aluehallintovirastolta toimintaluvan. Luvan myöntämisen jälkeen vaadittavien toimintakertomusten ja tarkastuskäyntien avulla valvotaan palveluntuottajien toimintaedellytyksiä. Palvelutuottajalla on lisäksi velvollisuus ilmoittaa kirjallisesti toimintansa olennaisista muutoksista aluehallintoviranomaisille. (Hiltunen, Karjalainen & Mannio ym. 2007, 205-208.)

Laki asettaa erityisiä vaatimuksia myös toiminnan laadulle. Asiakastyössä on huomioitava asiakkaan oikeus hyvään palveluun ja kohteluun. Tätä edistetään esimerkiksi seuraavilla laeilla: laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812), laki potilaan asemasta ja oikeuksista (17.8.1992/785). Potilasturvallisuutta ja terveydenhuollon palvelujen laatua edistetään mm. terveydenhuollon henkilöstön ammattitaitovaatimuksista säädetyllä lailla (28.6.1994/559). Henkilöstöllä tulee olla riittävät kelpoisuusvaatimukset ja yrityksessä riittävä henkilöstömäärä (Niskanen 2009, 23). Lisäksi toimialakohtaisia erityislakeja ovat muun muassa lasten päivähoitoa koskeva laki (36/1973), lasten-

suojelua säätelevä lastensuojelulaki (683/1983) ja laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (14.6.2002/504). (Hiltunen ym. 2007, 206-208.)

Yrityksen perustamisvaiheessa on syytä paneutua alan lainsäädäntöön, joita yrittäjien on noudatettava. Hyvinvointialan yrittäjyys poikkeaa monelta osin perinteisestä teolliseen valmistukseen tai jälleenmyyntiin perustuvasta yrittäjyydestä. Tämä asettaa omat haasteensa hyvinvointialan yrittäjyydestä kiinnostuneille. Lainsäädännön edellytysten, kuten ammatillisen pätevyyden vuoksi (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559; Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015), terveystalvelujen alalla on korkea aloittamiskynnys. Tästä seuraa, että alan yritysten eloonjäämisaste on myös korkeampi. (Niskanen 2009, 17, 23.)

Julkisista hankinnoista on olemassa laki (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348). Käytännössä tämä laki velvoittaa kunnat kilpailutukseen palveluita hankittaessa. Lain tavoitteena on muun muassa tehostaa julkisten varojen käyttöä ja edistää laadukkaiden hankintojen tekemistä. Samalla myös parantaa pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia tarjouskilpailuissa ja turvata tarjoajille tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu julkisissa hankinnoissa. Laissa on omat säännöksensä eri ryhmille, esimerkiksi sosiaali- ja terveystalvelujen sekä muiden erityistalvelujen hankinnoille. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016.)

Vastuu sosiaali- ja terveystalveluiden tuottamisesta on kunnilla. Kunta voi tuottaa kaikki palvelunsa itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa tai ostaa palvelun. Palvelu voidaan ostaa toiselta kunnalta, yksityiseltä palveluntuottajalta tai kuntayhtymältä. Kunnan ostaessa palvelun yksityiseltä palveluntuottajalta on kunnan varmistettava palvelunlaadun vastaavan sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta. (Kauppinen & Niskanen 2005, 34-35.)

Kuntalaiselle voidaan nykylainsäädännön mukaan tarjota palvelu myös palvelusetelin avulla. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta 3.8.1992/733.) Palveluseteli on järjestämisvastuussa olevan kunnan sosiaali- tai terveystalvelun saajalle myöntämä sitoumus korvata palvelujen tuottajan

antaman palvelun kustannukset. Palvelusetelillä edistetään palvelunkäyttäjän valinnanvapautta, ja mahdollistetaan yksityisten palveluntuottajien käyttö. Kunta tai kuntayhtymä voi päättää, ottaako se palvelusetelin käyttöön ja mihin palveluihin sitä voi käyttää. Asiakas voi myös kieltäytyä palvelusetelin käytöstä, jolloin kunnan on ohjattava hänet muulla tavoin järjestettävien palvelujen piiriin. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä 24.7.2009/596.)

2.2 Yrittäjyys Suomessa

Talouden kasvun turvaaminen vaatii yrittäjyyttä, sillä se on keskeinen talouden dynamiikan ylläpitäjä. Suomen talouden ja työllisyyden kasvu siirtyi entistä enemmän yritysten vastuulle 1990-luvulla. (Hautala 2003, 311.) Samaisella vuosikymmenellä pyrittiin tekemään aktiivisempia ja yritteliäämpiä kansalaisia, jotka vastuullisemmin huolehtisivat omasta ja yhteiskunnan hyvinvoinnista. Kannustavuudesta muodostui työ- ja sosiaalipolitiikkaa ohjaava idea. Kannustinrakenteita muutettiin. Tavoitteena oli saada työttömät tuottaviksi yhteiskunnan jäseniksi ja samalla vähentää sosiaaliturvakustannuksia ja muita työttömyyden haittavaikutuksia. (Kananen & Saari 2009, 153-154.)

Yrittäjyydellä sanotaan olevan paljon positiivisia ja eteenpäin vieviä vaikutuksia. Yhteiskunnan näkökulmasta yritykset luovat työpaikkoja, mahdollistavat resursien tehokkaan käytön, maksavat suoraan tai välillisesti suurimman osan julkisista menoista, toimivat innovaation lähteinä ja solmivat kansainvälisiä kontakteja. (Sutinen 1998, 3-4.) Hyvä työllisyys ja talouden kasvun turvaaminen vaativat yrittäjyyden edistämistä (Hautala 2003, 311). Uusien innovaatioiden ja liiketoimintaideoiden tulo markkinoille varmistaa talouden dynaamisuuden ja kehittymisen. Jos uusia yrittäjiä ei tule markkinoille, on pitkällä aikavälillä koko talouden kasvu ja kilpailukyky uhattuna. Myös vanhoihin talouden rakenteisiin ja vanhaan teknologiaan jäykistyminen on uhkana. (Suomen yrittäjät 2002, 8.)

Yrittäjyshalukkuus on EU-maista vähäisintä Suomessa, vaikka yrittäjyyden arvostus on maassamme korkea. Suomessa palkkatyö nähdään kuitenkin houkuttelevampana vaihtoehtona. Yrittämiseen liittyvä riski, toimeentulon epävarmuus ja omaisuuden menettämisen pelko nostavat rimaa ryhtyä yrittäjäksi. Suoma-

laista ajattelua hallitsee myös epäonnistumisen pelko, kun taas esimerkiksi Yhdysvalloissa epäonnistuminen työelämässä nähdään luonnollisena osana työelämää. Suvaitsevaisempi ja kannustavampi asenne voisi parantaa yrittäjäyksi- suutta. (Suomen yrittäjät 2002, 16.)

Yritystoiminnassa on perustekijöitä, joilla on voimakkaat keskinäiset sidokset. Näitä menestykseen vaikuttavia tekijöitä ovat kuluttajien tarpeet, kysyntä, kilpailu, yrityksen tuottama voitto ja voiton edellyttämä jatkuvuus. (Sutinen 1998, 3-7.) Hintakilpailukyky on tärkeä, mutta se ei ole ainoa menestymisen ehto. Sosiaali ja terveysalalla palvelu on pitkälti aineetonta, eikä kaikkia palvelualan tuottoja tai kuluja voida mitata rahassa. (Rissanen 2005, 228.) Osaava, motivoitunut ja riittävä työvoima on tuotannon voimavaroista tärkein. Julkinen sektori ei ole kyennyt yksityisen sektorin tasolle työmotivaation synnyttämisessä. (Hautala 2003, 311.)

Sutinen kirjoittaa vuonna 1998 ilmestyneessä kirjassa ”Kaikki mitä olet halunnut tietää yritystoiminnasta”, että yritysten määrä työllistäjänä tulee pitkällä aikavälillä kasvamaan julkisen sektorin karsiessa omia tehtäviään. Tämä kehitys on ollut hyvin nähtävillä. Kunnat ovat siirtäneet sosiaali- ja terveysalan palveluitaan yksityisille pyrkiessään tehostamaan palveluntuottamista. (Sutinen 1998, 4.)

2.3 Sosiaali- ja terveysalanyrittäjäyys ja palveluiden tarjonta Suomessa

Rissanen ja Sinkkonen kuvaavat kirjassaan ”Hoivayrittäjäyys”, mitä taitoja hoivayrittäjältä vaaditaan. Heidän tutkimuksensa ja näkemyksensä mukaan on oltava yleisnäkemystä ja kokonaisuuden osaamista. On kyettävä erittelevään ja kokonaisvaltaiseen ajatteluun sekä oltava vahva hoiva-alan ammattitaito. Hoiva-alan työntekijöiden koulutukseen sen sijaan ei yleensä sisälly yrittäjäyteen ohjavia opintoja. (Rissanen & Sinkkonen 2004, 88.) Sosiaali- ja terveysalanyrittäjät ovat myös monien haasteiden edessä. Viranomaisvaatimukset kasvavat ja lisäävät kustannuksia, kilpailutus lisää markkinointipaineita ja tarjouspyyntöihin vastaamiseen kuluu paljon aikaa ja resursseja. (Hiltunen ym. 2007, 239.)

Palveluiden karsinta, ulkoistaminen ja työttömyys ovat valmistaneet tietä yksityisille palveluntuottajille. Yrittäjiksi ryhdytään usein oman osaamisen varassa. Hyvinvointialan yrittäjä jää helposti itse osallistumaan hoitotyöhön, eikä uskalla ryhtyä laajentamaan toimintaansa. (Hiltunen ym. 2007, 9-10, 242.)

Erityisesti yksityisten sosiaalipalvelujen tarjonta on kasvanut viime vuosina (LIITE 1). Vuonna 1994 yksityisiä toimijoita oli 724, ja vuonna 2013 niitä oli jo 3143. Yritysmäärien kasvaessa myös työntekijämäärät alan yksityisellä sektorilla ovat kasvaneet. Kehitys on yhteydessä yhteiskunnan muuhun kehitykseen, kuten elinkeinorakenteiden-, poliittisten järjestelmien- sekä talouden muutoksiin. (Rissanen ym. 2004, 15-17.)

Yksityiset palveluntuottajat tuottivat terveystalvveluista vuonna 2009 19 % ja vastaavalluku sosiaalipalveluiden tarjonnasta vuonna 2010 oli 15 %. Suurimmat toimialat sosiaalialan yksityissektorilla olivat yritysten henkilöstömäärällä, toimipaikoilla ja liikevaihdolla mitattuna ikääntyneiden palveluasuminen, lasten ja nuorten laitokset ja ammatillinen perhehoito sekä mielenterveysongelmaisten palveluasuminen. Ikääntyneiden ja vammaisten kotipalvelut olivat myös merkittävä palveluala. Terveystalvalla suurimmat toimialat samoilla kriteereillä olivat lääkäriasemat, yksityislääkärit, erikoislääkäripalvelut, hammaslääkärit ja fysioterapiapalvelut. (Hartman 2011, 3; 2012, 3.)

3 NAISYRITTÄJYYS MAASSAMME JA EUROOPAN TASOLLA

Sukupuolten välisellä tasa-arvolla tarkoitetaan naisten ja miesten yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia yhteiskunnassa ja työelämässä. Ennen vuotta 1868 naiset eivät voineet perustaa yritystä. Tuolloin ammattikuntapakko purettiin. Molempia sukupuolia koskeva elinkeinovapaus saavutettiin vuonna 1879. (Vainio-Korhonen 2002, 82.) Sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvo-ohjelman 2012-2015 ei suoranaisesti keskittynyt naisyrittäjyyden tukemiseen, mutta siinä on huomioitu naisedustajuus pörssiyritysten hallituksissa ja pyritty vahvistamaan naisten määrää kyseisissä asemissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012, 11.)

Naisyrittäjyydellä ei ole yhtenäistä määritelmää. Näin ollen naisyrittäjyys määritellään eri tavalla eri lähteissä. Eri perustaisen määrittelemisen vuoksi naisyrittäjyydestä on vaikea saada yhtenäistä kuvaa. (Felt 2010, 16.) Naisyrittäjyyden edistämiseksi on Suomessa tehty useita toimenpiteitä ja toimenpide-ehdotuksia. Muun muassa Suomen yrittäjien yrittäjyysohjelmassa 2003-2007 on huomioitu naisyrittäjyys. Kauppa- ja teollisuusministeriö on luonut työryhmän naisyrittäjyyden edellytysten vahvistamiseksi ja työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut naisyrittäjyyden edistämistyöryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää naisyrittäjyyden nykytilaa ja laatia ehdotuksia sen edistämiseksi. (Erlund 2005, 9; Felt 2010, 13; Suomen yrittäjät 2002, 44-45.)

Naisyrittäjien määrä on kasvanut 2000-luvulla. Tähän oletettavasti on vaikuttanut kuntien ostopalveluiden lisääntyminen naisvaltaisilla aloilla. Valtaosa naisten yrityksistä toimii kaupanalalla sekä muilla palvelualoilla. (Suomen yrittäjänaiset Ry 2016.) Yrittäjistä vuonna 2014 miehiä oli 66,5 prosenttia ja naisia 33,5 prosenttia (Haapanen & Tervo 2007, 28). Naisjohtajien osuus puolestaan terveys- ja sosiaalipalveluissa vuonna 2010 oli 66 prosenttia. Se ilmenee elinkeinoelämän valtuuskunnan (EVA) teettämässä ”Huippua kohti - Näin naiset toimivat yritysten johtotehtävissä” -analyysissä. Tämä on huomattavasti korkeampi prosenttiosuus kuin yhdelläkään muulla toimialalla. Toiseksi eniten eli 53 prosenttia johtajista naisia löytyi taiteen, viihteen ja virkistyksen alalta. (Apunen, Haavisto & Kovalainen ym. 2013, 13.)

Euroopan tasolla tarkasteltuna väestöstä 52 % on naisia. Itsenäisistä yrittäjistä kuitenkin vain 34,4 % on naisia. Euroopan komissio linjaa, että naisten yrittäjyys-potentiaali on alikäytetty ja naisten osalta talouskasvun ja työpaikkojen olisi edelleen kehityttävä. Tärkeimpinä haasteina naisyrittäjyyden suhteen Euroopan komissiossa nähdään rahoituksen saatavuus, tiedonsaanti ja koulutus, verkostoituminen sekä liike-elämän ja perheen yhteensovittaminen. Euroopan komissio on huomionnut naisyrittäjyyden kehittämisen ja tukemisen Entrepreneurship 2020 Action Plan – suunnitelmassa. Komissio on muun muassa perustanut naisyrittäjien lähettiläiden eurooppalaisen verkoston. Näiden tarkoituksena on toimia innoittajina ja esimerkkeinä mahdollisille naisyrittäjille. (European commission 2013, 22.)

Naisten on vaikeampi lähteä yrittäjiksi. Ikä, siviilisääty ja lapsiluku voivat ohjata naisen urasuunnittelua. Naisyrittäjyystyöryhmä tuo esille naisyrittäjyysnäkökulman, joka korostaa, että naisyrittäjyys eroaa miesten yrittäjyydestä (Felt 2010, 23.) Perheellä on naisille selvästi suurempi vaikutus yrittäjyyteen, kuin miehillä (DeMartimo & Barbato 2002, 818-819). Naisten elämässä yrittäjyys kuuluu aikaan jolloin ei ole pieniä lapsia (Pöllänen 2002, 563). Kuitenkin yllättäen Haapanen & Tervon vuonna 2007 julkaistussa tutkimuksessa nähtiin alle 3-vuotiaiden lasten positiivinen vaikutus naisten yrittäjyyteen. Tutkimuksen mukaan tulos antoi viitteitä naisten pyrkimyksestä yhdistää perhe ja työ. (Haapanen & Tervo 2007, 37.)

Naisia ei ole perinteisesti kasvatettu yrittäjyyteen, eikä heitä ole perheissä suunniteltu liikkeiden ja yritysten perijöiksi, vaan perijät ovat historiassa olleet poikia tai vävyjä. (Vainio-Korhonen 2002, 79.) Tämä voi olla yksi naisyrittäjyyden haasteita tarkastellessa asiaa pidemmällä aikavälillä. Roolimalleilla on miesten yrittäjyyteen merkittävämpi vaikutus, kuin naisten. Yrittäjyys voi olla naisille myös henkisesti raskasta. Tunne tulee naisten kokemuksesta, että vapaa-aikaa ei jää tarpeeksi. Naisilla saattaa olla riittämättömyyden tunnetta edellä mainitusta syystä. Toisaalta naiset saattavat alkaa yrittäjiksi sen vuoksi, että he voivat joustavasti yhdistää perheen ja työn. Tästä saattaa syntyä myös ongelmia ja ristiriitaisia tunteita. (Pöllänen 2002, 562-563.)

Koulutus ja odotukset palkkatuloista ovat myös naisten yrittäjyyteen vaikuttavia tekijöitä. Odotettavissa olevat suuremmat tulot kannustavat miehiä yrittäjyyteen, kun taas naisilla tilanne on päinvastainen: oletettava palkkatulojen heikkeneminen heikentää yrittäjäksi ryhtymisen todennäköisyyttä. Naisilla yrittäjäksi ryhtyminen on selvästi todennäköisintä palvelualankoulutuksen saaneilla. Alueellisia eroja naisten ja miesten yrittäjyydessä on myös. Alueilla, joissa palkkatyön saatavuus on heikko, miehet ryhtyvät herkemmin yrittäjiksi itsensä työllistämistarkoituksessa. Naiset etsivät muita ratkaisuja, kuten muuttavat pois tai jäävät palkkatyön ulkopuolelle. (Haapanen & Tervo 2007, 34-38.)

Louise Kellyn teoksessa pohditaan naisten motiiveja lähteä yrittäjäksi. Teoksessa esitetään, että naisten motiivit ryhtyä yrittäjäksi ovat useammin yhteisöä auttavat ja altruistiset näkökulmat, kuin taloudellinen hyötyminen. Joustavuus ja suurempi autonomia työelämässä ovat myös usein motivoijina yrittäjäksi ryhtymiselle. Päivi Tyrväisen ”Naisyrittäjyys tahtona, kykynä ja mahdollisuutena” Pro Gradu-tutkielmassa aiheena on myös naisten motivaatiot yrittäjyydessä. Tutkielmassa todetaan, että taloudellisia motiiveja suuremmat ovat psyko-sosiaaliset syyt. Tärkeimmiksi motiiveiksi nousi itsensä toteuttaminen, usko omiin kykyihin, hyvä liikeidea, työnteon vapaus, itsenäisyys ja riippumattomuus. Arvoasema ja valta eivät olleet juurikaan merkityksellisiä seikkoja. (Kelly 2014, 4; Tyrväinen 2000, 69-72.)

Suomessa naisyrittäjyyteen liittyvinä haasteina pidetään rahoituksen saatavuutta. Tämän ajatellaan liittyvän ainakin osittain naisten yritysten toimialoihin. Naisilta saattaa puuttua myös taitoja rahoituksen hakemiseen liittyvissä asioissa. Esimerkiksi tehokas rahoittamiseen liittyvä termien käyttö voi olla puutteellista. Toinen haasteeksi osoittautunut seikka on verkostojen luonti. Naisten verkostoja ovat usein perhe ja ystävät. Yrittäjyydelle edukkaampaa olisi luoda kontakteja liike-elämän verkostoihin. Kolmanneksi haasteeksi on nostettu yrittäjäkoulutuksen puute. Naisyrittäjien koulutus on usein muu kuin liiketoiminnan koulutus. Yrittäjäkursseja järjestettäessä törmätään ongelmaan ajankäytössä. Yrittäjien on vaikeaa järjestää aikaa yrittäjäkursseille osallistumiseen. (Salmela 2004, 19-20.)

4 TULEVAISUUS YRITTÄJYYDEN PARISSA SOSIAALI- JA TERVEYSALALLA

Tilastotietojen mukaan vuonna 2010 sosiaalipalvelun yrityksiä oli 3301 ja alan yritystoimipaikkoja 4104. Toimipaikat työllistivät 25 127 henkilöä. Tilastotietojen perusteella terveystaloustietojen yrityksiä vuonna 2009 oli 14 100 ja toimipaikkoja oli 14 848. Työllistävyys oli 26 554 henkilöä. (Hartman 2011; 3 2012, 3.) Tilastokeskuksen tämän hetken viimeisimmän päivityksen (kirj. 6.8.16) mukaan terveys- ja sosiaalipalveluita tuottavia, aloittaneita yrityksiä ensimmäisellä neljänneksellä vuonna 2016 oli 385. Vuonna 2015 samassa yhteydessä tilastoituja lopettaneita yrityksiä oli 303. Näin ollen ala on ollut edelleen kasvussa. (SVT 2015.)

Kehittyneissä markkinatalouksissa yhteisenä piirteenä on nähty muun muassa, että erilaisten palvelujen osuus kansantuotteesta on kasvanut ja huoltosuhteet väestön ikääntymisen myötä muuttuneet hankaliksi rahoittaa. Näistä syistä hyvinvointipalveluiden tarpeen ja kysynnän voidaan olettaa kasvavan. (Hiltunen ym. 2007, 254.) Väestön ikääntymisen myötä palvelujen kasvava tarve nähdään usein palvelurakenteen kehittämisessä haasteena. Hoivapalveluiden kysynnän nähdään kasvavan sosiaalialalla seuraavina vuosikymmeninä. Toisaalta eliniän kasvun seurauksena hoivapalveluiden käyttö siirtynee nykyistä myöhempään elämänvaiheeseen. Perheiden lasten lukumäärien vähenemistä sen sijaan ei olla korostettu palveluiden tarpeen määriä pohdittaessa, vaikka myös se vaikuttaa sosiaali- ja terveystaloustietojen tarpeeseen muun muassa päivähoitossa. (Rissanen ym. 2004, 18.)

Suomen ikääntyvä väestö merkitsee ennen kaikkea työvoiman vähenemistä kansantaloudellisesta näkökulmasta. Kun työvoiman määrä niukkenee, syntyy painetta palkkatason nousulle. Väestön ikääntyminen kasvattaa kysyntää ennen kaikkea sosiaali- ja terveystaloustietojen alalla, sillä tutkimusten mukaan ikääntyneet käyttävät enemmän hoiva- ja terveystaloustietojen palveluita. Väestöllä on samaan aikaan enemmän taloudellisia resursseja käytössä kasvaneen palkkatason myötä. Toisaalta nousut palkkataso nostaa myös palveluiden hintojen tasoa. (Lassila, Määttä & Valkonen 2007, 24-26, 42-44.)

Asiakkaiden ostovoiman lisääntyessä myös yksityisten sosiaali- ja terveystalvaiden markkinat kehittyvät. Ikääntyvän väestön tulo- ja koulutustason nousu lisäävät yksityisten sosiaalipalveluiden kysyntää. Asiakkaat odottavat entistä yksilöllisempää palvelua ja ovat valmiita maksamaan siitä. Myös mahdollisuus valita mistä ja minkälaista palvelua haluaa, lisääntyy. Kuntien kustannuspaineet ja tuotannon tehokkuuden lisääminen lisäävät ostopalvelujen tarvetta. Kunnat ovat yksityisille sosiaalipalveluille suurin ostaja. (Kauppinen & Niskanen 2005, 34.) Sosiaalipalvelualan tulevaisuus näyttää valoisalta yrittäjyyden kannalta (Hiltunen ym. 2007, 242).

Työ- ja elinkelinkeinoministeriön julkaisemat, sosiaali- ja terveystalvaiden toimialapäällikkö Sanna Hartmanin tekemät sosiaali- ja terveystalvan toimialaraportit vuosilta 2011 ja 2012 ennakoivat liiketoimintaympäristön muutoksia kyseisillä aloilla. Toimialaraportit antavat kuvaukset toimialojen kehityksistä, nykytilasta ja antavat ennusteita tulevaan.

Sosiaaliset ongelmat, kuten päihteiden käyttö näyttäisi lisäävän sosiaalipalveluiden tarvetta. Hartman visioi sosiaalialan toimialaraportissa pienten ja keskisuurten yritysten erikoistuvan ja verkostoituvan. Yhteiset tarjoukset kunnille lisääntyvät yhteistyön myötä. Suurten ja keskisuurten yritysten määrän sosiaalialalla oletetaan myös kasvavan. Kansainvälisten yritysten tulo Suomen markkinoille oletetaan myös enenevän. Terveystalvan toimialaraportissa Hartman ennakoii terveystalvan yritysten kilpailukyvyyn paranevan asiakkaiden valinnanmahdollisuuksien myötä. Kuntien päätökset ratkaisevat pitkälti, millainen tulevaisuus yksityisellä sosiaali- ja terveystalvaiduilla on. Rahoitusrakenteesta johtuen kunnat ovat alalla usein tärkein asiakasryhmä. (Hartman 2012, 38, 42.)

Ongelmana yksityisten sosiaalipalveluiden kehitymisessä voidaan nähdä alan palvelumarkkinoiden kehittymättömyys. Kilpailutuksissa pienet yritykset eivät jatkossa menesty, sillä kysyntä isoille kokonaisuuksille kasvaa. Pienten yritysten on kilpailtava erikoistumisella hinnan sijaan. Palveluiden yksityistämisen positiivisina puolina tulevaisuudessa voidaan nähdä asiakkaan mahdollisuus vaikuttaa laajemmin palvelun sisältöön ja hoitavaan henkilöstöön. Terveystalvan haasteita puolestaan ovat huoltosuhteen heikkeneminen, työntekijöiden eläköityminen sekä

hoitojen, hoitoteknologian ja lääkkeiden nopea kehittyminen. (Hartman 2011, 44-45; 2012, 38-39.)

Huoltosuhteella tarkoitetaan yksinkertaistetusti ei-työiässä olevien määrää suhteessa työikäisiin. Sosiaali- ja terveyspalveluiden suurin kulutus on ennen ja jälkeen työiän. Työikäiset ovat julkiset palvelut pääosin maksava ryhmä, koska pääosa elinkaaren veroista maksetaan työiässä. Tämän vuoksi julkisten hyvinvointipalveluiden tuottaminen on herkkä väestön ikärakenteille. (Lassila ym. 2007, 19.)

5 SELVITYSRAPORTIN TOTEUTUS

5.1 Selvitysraportin tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena oli haastatella hankekuntien naisyrittäjiä. Haastattelusta tuli tehdä selvitysraportti. Selvitysraportissa analysoitiin naisyrittäjille suunnattujen haastatteluiden tulokset Hyvinvointialan naisyrittäjäyys – jatkohankkeelle. Naisyrittäjille tehdyissä haastatteluissa selvitettiin tarvetta yritysvalmennukselle, ja tarjottiin yrittäjille mahdollisuutta osallistua sellaiseen. Yritysvalmennus oli osa Hyvinvointialan naisyrittäjäyysttä Lappiin –esiselvityshanketta ja Hyvinvointialan naisyrittäjäyys -jatkohanketta.

Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa hyvinvointialan naisyrittäjien tarjoamia palveluita, verkostoitumisen tarpeita, yhteistyökuvioita toisten yrittäjien, sekä kuntien kanssa. Lisäksi kartoitettiin tulevaisuuden näkymiä seuraavan viiden vuoden ajalta ja yritysten kehittämistarpeita.

5.2 Selvitysraportin taustatekijät ja lähtökohdat

Selvitysraportin lähtökohtana oli naisyrittäjien tilannetta ja tarpeita selvittävä kysely hankekunnissa toimiville naisyrittäjille. Haastattelut tehtiin puhelimitse kyselykaavakkeen pohjalta (LIITE 2). Kysely oli osin määrällinen ja osittain laadullinen. Kyselykaavake on tehty yhteistyössä Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun kanssa. Lomakkeessa oli 13 kysymystä, joista kaksi viimeistä koski opiskelijoiden työharjoittelumahdollisuuksia yrityksissä ja hankekunnissa. Lisäksi osaan kysymyksiä liittyi täydentäviä kysymyksiä, joihin on pyydetty vastauksia riippuen siitä, mikä vastaus oli alkuperäiseen kysymykseen.

Selvitysraportissa käytiin läpi tulokset kaikkien viiden kunnan yrittäjien haastattelutuloksista. Yrittäjien vastauksia ei käsitelty kuntakohtaisesti vastaajien anonymiteetin suojaamiseksi, koska osassa kunnista haastateltavia yrittäjiä oli vähän. Vastaukset käsiteltiin ja niistä luotiin tarvittavat taulukot Excel-taulukointiohjelman avulla.

Jatkohankkeen varsinainen kohderyhmä oli hyvinvointialan naisyrittäjät hankekunnissa. Hyvinvointiala tässä jatkohankkeessa käsitti laajan toiminta-alueen

aina sosiaali- ja terveyspalveluista kauneudenhoitoalantoiimijoihin. Jatkohankkeen kuvauksen mukaan kohderyhmä oli haluttu pitää laajana, koska kunnissa tarvitaan monialaisesti eri alojen yrittäjiä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016). Teoriaosuudessa tiedonhankinnassa keskityttiin sosiaali- ja terveysalanpalveluihin, jotta opinnäytetyön teoriaosuus säilyi laajuudeltaan sopivana, luotettavana ja ymmärrettävänä. Lapin kunnista jatkohankkeessa olivat mukana Tervola, Enontekiö, Muonio, Sodankylä ja Kemijärvi.

5.3 Jatkohankkeen taustatekijät ja tavoitteet

Hyvinvointialan naisyrittäjäyys on jatkohanke Hyvinvointialan naisyrittäjäyttä Lappiin esiselvityshankkeelle. Hyvinvointialan naisyrittäjäyttä Lappiin – esiselvityshankkeen tavoitteena oli edistää ja tukea naisyrittäjien verkostoitumista sekä kartoittaa koulutustarpeita. Pirjo Virpiranta on tehnyt esiselvityshankkeesta opinnäytetyön ”Yksityisen sektorin rooli Lapin hyvinvointipalveluiden tuottamisessa nyt ja tulevaisuudessa”. Virpirannan työssä käsiteltiin kuntapäätäjien näkemyksiä yksityisten palveludentuottajien mahdollisuuksista tuottaa kunnille tarvittavia palveluita. (Virpiranta 2014, 5.)

Esiselvityshankkeesta on myös loppuraportti ”Lappilaisten naisyrittäjien näkemyksiä verkostoitumisesta ja täydenniskoulutustarpeista”. Edellä mainittu raportti perustui Kemijärven, Kittilän ja Sodankylän naisyrittäjille tehtyyn kyselyyn, jossa kartoitettiin yritysten kokoja, kuntien ja yrittäjien välistä yhteistyötä, yrittäjien keskinäistä yhteistyötä nyt ja tulevaisuudessa, koulutustarpeita sekä menneiden vuosien muutoksia ja tulevaisuutta yrityksissä.

Hyvinvointialan naisyrittäjäyys - jatkohanke toteutetaan vuosina 2015–2018. Jatkohankkeen tavoitteena on vahvistaa naisyrittäjäyttä Lapin hankekunnissa tarjoamalla koulutusta ja ohjausta, lisäämällä yhteistyötä naisyrittäjien ja kuntien välillä, sekä luomalla naisyrittäjäyttä tukeva alueellinen toimintamalli. Jatkohankkeella tuetaan myös hyvinvointialalle aikovien yritystoiminnan perustamista. Jatkohankkeessa on vahvasti hyvinvointia, tasa-arvoa ja elinkeinoelämää edistävä näkökulma. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016.)

Jatkohankkeessa tutkimuskysymyksinä olivat yrittäjien toimialat ja heidän tuottamansa palvelut, yhteistyö kunnan ja toisten yrittäjien kanssa, haasteet ja kehittämistarpeet yrityksen toiminnassa ja palvelujen tuottamisessa, yrityksen tulevaisuuden näkymät eri palveluiden osalta, yrityksen kannattavuuteen vaikuttavat tekijät ja yritystoiminnan kriteerit. Jatkohankkeen tavoitteena oli kyselyn avulla selvittää naisyrittäjien tarpeita, luoda naisyrittäjyyttä tukeva alueellinen toimintamalli, tarjota koulutusta ja ohjausta sekä lisätä naisyrittäjien ja kuntien välistä yhteistyötä.

5.4 Aineiston keruu, käsittely ja analysointi

Hankekunnat määräytyivät jatkohankkeeseen kuntien halukkuuden perusteella. Näin ollen yhteistyön luominen kunnan ja yrittäjän välille oli helpompaa. Haastateltavat yrittäjät toimivat hankekunnan alueella. Yrittäjien haastattelut suoritettiin puhelimitse yksilöhaastatteluina. Haastateltavien yrittäjien tiedot oli otettu yritysrekisteristä ja yrittäjälistaa täydennettiin muun muassa kuntien elinkeinoasiamiesten toimesta.

Analysoidun kyselyn kohteena olivat Kemijärven, Sodankylän, Muonion, Tervolan sekä Enontekiön hyvinvointialan naisyrittäjät. Kyselyyn vastasi Enontekiöltä kaksi yrittäjää, Kemijärveltä kymmenen, Muoniosta neljä, Sodankylästä kuusi, ja Tervolasta viisi yrittäjää. Yhteensä vastanneita oli 27. Haastattelupuheluita soitettiin enemmän, mutta kaikki eivät halunneet vastata kyselyyn. Haastattelut tehtiin Lapin ammattikorkeakoulun toimesta puhelimitse syksyllä 2015 ja talvella 2016.

Selvitysraportti tuotettiin hyvinvointialan naisyrittäjille suunnattujen puhelinhaastatteluiden perusteella. Osa kysymyksistä esitettiin avoimina kysymyksinä ja osa suljettuina. Useampaan kysymykseen pystyi valitsemaan useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon. Tämän vuoksi vastausmäärät eivät vastaa aina haastateltujen henkilöiden määrää.

Aineiston analysointiin ei ollut tarvetta käyttää tilasto-ohjelmistoja (esimerkiksi SPSS-ohjelma). Kohtuullisen vastaajamäärän ansiosta laskennat suoritettiin manuaalisesti ja tiedot syötettiin Excel-taulukointiohjelmaan. Kysymysten asetelu myös tuki vastauslomakkeiden läpikäyntiä yksitellen ja manuaalisesti. Likert-

asteikolla toteutetuista kysymyksistä luotiin havainnollistavat pylväsdiagrammit (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 102).

6 HAASTATTELUTULOKSET

6.1 Palveluiden tarjonta

Kyselyyn osallistuneista 27 naisyrittäjästä 55 % työskenteli yksin yrityksessä. Yli kymmenen työntekijän yrityksiä oli yksi. Kahden ja kolmen hengen työyksikköjä löytyi yhteensä yhdeksän. Yritysten päätoimialat keskittyivät terveysalalle ja muihin palveluihin. Kampaamo- ja kauneudenhoitopalveluita tuottavat yrittäjät vastasivat tähän kohtaan useimmiten ”muut”, vaikka kyselykaavakkeessa kyseiset palvelut lukeutuivat sosiaalipalveluihin myöhemmissä kysymyksissä.

Yrittäjien päätoimialoina olivat terveyspalvelut yhdeksällä yrittäjällä, sosiaalityön palvelut seitsemällä yrittäjällä, vanhus- ja vammaispalvelut yhdellä yrittäjällä sekä muita palveluita katsoi tuottavansa 11 yrittäjää. Kysymys esitettiin avoimena kysymyksenä, joten vastaaja pystyi antamaan oman näkemyksen tuottamastaan palvelusta. Yrittäjät saattoivat mainita päätoimialaksi useamman eri vaihtoehdon.

Yrittäjiltä kysyttiin millaisia palveluja ne tarjoavat kunnille, eli mitä palveluita kunnalla on mahdollisuus ostaa yrittäjältä kuntalaisille. Kyselylomakkeessa oli eritelty vastaukset vanhus- ja vammaispalveluihin, terveyspalveluihin ja sosiaalityön palveluihin. Näiden vastausvaihtoehtojen alla oli useita vaihtoehtoja toimialan tarkempaa kuvausta varten (LIITE 3).

Kunnille palveluja tarjottiin eniten sosiaalityön ja vanhus- ja vammaispalveluryhmästä. Kumpaakin palvelua kunnalle tarjosi yhteensä kahdeksan yritystä. Sosiaalityön palveluiden alaisuuteen kyselyssä lukeutui laajin palvelujen joukko, aina parturi-kampaamopalveluista kiinteistöhuoltoon. Sosiaalityön palveluihin laskettiin myös jalkojen- ja kauneudenhoito. Terveyspalveluita kunnille tuotti yhteensä kuusi yritystä. Seitsemän yritystä vastasi, että eivät tarjoa kunnalle mitään palveluja. Yrityksillä oli mahdollisuus valita vaihtoehdoista useampi kohta toimintansa laajuuden mukaan.

Terveyspalveluista suosituimpia kunnille tuotettavia palveluita olivat hieronta, fysioterapia ja kuntoutuspalvelut. Tarjolla oli terveyspalveluissa myös sairauden-

hoitoa, kuten verinäytteiden ottoa ja suonensisäisen lääkityksen toteutusta. Sosiaalipalveluista eniten tuotettiin kunnille jalkojenhoitoa, yhteensä kuusi yritystä, ja vanhus- ja vammaispalveluista kotona asumista tukevia palveluita, niin ikään kuusi yritystä.

Moni yrittäjä koki haasteelliseksi yhteistyön kunnan kanssa, koska on totuttu siihen, että kunnat tuottavat palvelut sosiaali- ja terveysalalla. Useat kunnat käyvät neuvotteluita palveluiden tuottamisesta eli siitä, tuotetaanko ne itse vai ostetaanko palvelut yksityiseltä palvelun tuottajalta. (Rissanen & Sinkkonen 2004, 164.) Usea yrittäjä toi esille halunsa toimia yhteistyössä kunnan kanssa, mutta heillä ei ollut tietoa kunnan tarpeista. Se nähtiinkin kehittämisen tarpeena. Kunnasta ei ollut vastattu yhteistyöpyyntöihin ja se koettiin ongelmana.

Lomakkeessa kysyttiin: mitä palveluja/tuotteita yrittäjät tarjosivat suoraan kansalaisille/kuntalaisille? Yrittäjien suoraan kuntalaisille tarjoamat palvelut olivat useimmiten samat, joita tarjottiin myös kunnalle. Sen sijaan palvelut, joita ei tarjottu kunnalle vaan ainoastaan yksityishenkilöille olivat juhla-, ohjelma- ja lounaspalvelut, hyvinvointikahvilan palvelut, neuvonta, kalevalainen jäsenkorjaus, voicemassage-hoidot, akupunktiohoidot, kirpputoripalvelut, apteekkipalvelut ja kulttuuripalvelut. Edellä mainittujen palveluiden osalta ei ollut yhteistyötä kunnan kanssa.

Yksityisasiakas pystyi ostamaan fysioterapiapalvelut suoraan yrittäjältä ilman lääkärin lähetettä tai käyttämään palvelua lääkärin lähetteellä. Sosiaalityön palvelussa siivouspalvelusopimuksen pystyi tehdä suoraan palvelunsaajan kanssa. Joukossa oli myös yrityksiä, jotka tuottivat palveluita pelkästään kunnalle, tai pelkästään yksityisille. Yhteensä neljä yritystä tuotti palveluita myytäväksi ainoastaan yksityisasiakkaille.

6.2 Asiakkaiden tavoittaminen ja palveluiden myynti

Yrittäjiltä kysyttiin palveluiden myynnistä. Palveluiden myynnillä tarkoitetaan mainostamista ja palvelun tai tuotteen markkinointia. Markkinoinnissa myyvä osapuoli tekee asiakkaalle tietäväksi mahdollisuutensa myydä tuotteitaan tai palveluitaan. (Rissanen 2005, 53.) Mainoskanavia ovat muun muassa painetut lehdet,

sähköiset välineet kuten internet, radio jne., ulkomainosvälineet kuten kyltit ja valomainokset, viraalimarkkinointi, eli niin sanottu suusta suuhun – viestintä, jossa tieto ostettavissa olevasta palvelusta siirtyy asiakkaalta toiselle. (Yritys-Suomi 2017.)

Yrittäjille esitetty kysymys oli avoin ja kuului: miten myyt palveluitasi/ mitä kautta tavoitat asiakkaat? Osa yrittäjistä ei kokenut tarvitsevansa mainontaa, vaan asiakkaita riitti myös ilman mainontaakin. Yrittäjistä moni käytti useampaa mainostapaa. Yrittäjien selvästi tärkein mainoskanava oli internet. Internetiä käytti 27:sta yrityksestä palvelujen myyntiin/asiakkaiden tavoittamiseen 15 yritystä, ja 10 yritystä mainosti sosiaalisessa mediassa. Lehtimainos oli 14 yrittäjällä. Suusta suuhun kulkevan mainonnan mainitsi 15 yrittäjää. Pienempiä mainonnan muotoja olivat ilmoitustaulut (1 kpl), radio (1 kpl), kunnan kautta (3 kpl) ja palveluhakemiston mainos (1 kpl). Kahdella yrityksellä ei ollut mainontaa. Osa yrittäjistä koki, etteivät tarvitse muuta mainontaa kuin ”puskaradion”. Asiakkaita on heidän mukaan riittänyt ja toiminta ei niin sanotusti repeä käsiin liiallisella mainonnalla.

6.3 Haasteet ja kehittämisen tarpeet

Kehittämistarpeita nähtiin usealla eri saralla, kuten taulukosta 1 ilmenee (Taulukko 1). Vastausvaihtoehtoja oli 15 ja lisäksi "muuta" vastausvaihtoehto, johon mainittiin näiden viidentoista valmiin vastausvaihtoehdon lisäksi muita kehittämistä kaipaavia osa-alueita. Yrittäjät pystyivät valitsemaan tässä kysymyksessä useamman vastausvaihtoehdon.

Taulukko 1. Yritystoiminnan kehittämistarpeet ja haasteet.

Mitä kehittämistarpeita/haasteita näet yrityksesi toiminnassa ja palveluiden tuottamisessa?	
Yhteistyö kunnan kanssa	10
Yhteistyö toisten yrittäjien kanssa	9
Oma ja työntekijöiden työhyvinvointi	12
Yrittäjyyteen tuki ja ohjaus	6
Yritystoiminnan käynnistäminen	4
Markkinointi	4
Kirjanpito	1
Teknologian käyttö	4
Tiedottaminen	2
Laatu ja lainsäädäntö	3
Tarjousten tekeminen	3
Palvelusetelin käyttö	10
Osuuskuntatoiminta	2
Tietoisuus kunnan tarpeista	6
Tietoisuus väestön tarpeista	3

Työhyvinvointi nousi useassa haastattelussa esille. Työhyvinvoinnissa pidettiin tärkeänä muun muassa sitä, että tulee taloudellisesti toimeen ja pystyy nauttimaan työnteosta. Yrittäjä ei välttämättä tiennyt, mistä saisi apua omaan ja työntekijöiden työhyvinvointiin. Yrittäjä koki olevansa tosi yksin yrittäjyyden kanssa. Toinen taas koki tarvitsevansa helpotusta omaan työhyvinvointiin. Eräässä vastauksessa nähtiin, etteivät yrittäjät tarvitse työhyvinvointiin kehittämistarpeita ja pärjäävät näin. Erään mielestä työntekeä oli helppoa. Lomien vähäisyys ja haasteet lomien pidossa mainittiin usean yrittäjän toimesta.

Työhyvinvoinnin ohella yhteistyö kunnan ja muiden yrittäjien kanssa sekä palvelusetelin käyttö olivat suosituimmat vastausvaihtoehdot ja tärkeimmät kehittämisen kohteet. Palveluseteleiden käytöstä mainittiin muun muassa, etteivät setelit ole käytössä. Seteleiden käyttöä oli myös yritetty, mutta yrittäjällä ei ollut riittävää

tietoa asiasta. Palveluseteleiden käyttö kiinnostaisi ja sosiaali- ja terveystieteiden palvelusetelit olisivat hyvä asia.

Vastaajat itse kokivat kehittämisen tarpeiksi kouluttautumisen, työntekijöiden koulutuksen ja työn kehittämisen. Haastateltavien mielestä yhteistyötä kuntien kanssa voitaisiin kehittää, mutta he eivät eritelleet erityisiä tapoja, miten. Kunnan tarpeet eivät olleet yrittäjillä aina tiedossa.

Aloittavan yrityksen kohdalla pidettiin tärkeänä useampia kehittämistarpeita. Yrittäjyyden tukeminen ja ohjaus sekä markkinointi olivat aloittavassa yrityksessä tärkeitä. Lähes kaikki yrittäjät olivat ulkoistaneet kirjanpidon, koska pitivät hyvää kirjanpitoa tärkeänä ja haasteellisena. Vastauksissa nähtiin myös, että olisi hyvä opettaa nuoria, jotta saataisiin yrittäjille jatkajia. Tähän toivottiin yhteistyötä kouluista. Ajateltiin, että kouluista voisi tulla potentiaalisia jatkajia yrityksille.

Osuuskuntatoiminta jakoi yrittäjien kokemuksia. Yksi yrittäjä oli kiinnostunut laajentamaan osuuskuntatoimintaan. Yksi yrittäjä ei ollut kiinnostunut osuuskuntatoiminnasta. Osuuskuntatoiminnasta tarvittiin myös tietoutta. Toimintaa oli myös kokeiltu, mutta siitä oli luovuttu.

Yrittäjät kertoivat omin sanoin ”Muut”-kohtaan kehittämistarpeista, haasteista yrityksen toiminnassa ja palveluiden tuottamisessa sekä avasivat näkemyksiään. Muutamissa vastauksissa oltiin huolissaan yrityksen jatkuvuudesta, sillä yritykselle ei ollut jatkajaa. Työllistämisen sukupuolijakauma mainittiin kehittämiskohteena. Miesten työllistäminen nähtiin haasteena. Yrittämiseen liittyvää koulutusta ja tietoutta kaivattiin. Verotukseen, erityisesti arvonnäköveroon ja kirjanpitoon toivottiin neuvontaa. Yhden vastaajan mielestä yritystoiminta oli koko ajan muutoksessa. Osa yrittäjistä oli toiminut alalla jo pitkään, ja he suunnittelivat jäävänsä työelämästä pois. He eivät enää ajatelleet kehittämistarpeita tai kehittäneet itseään.

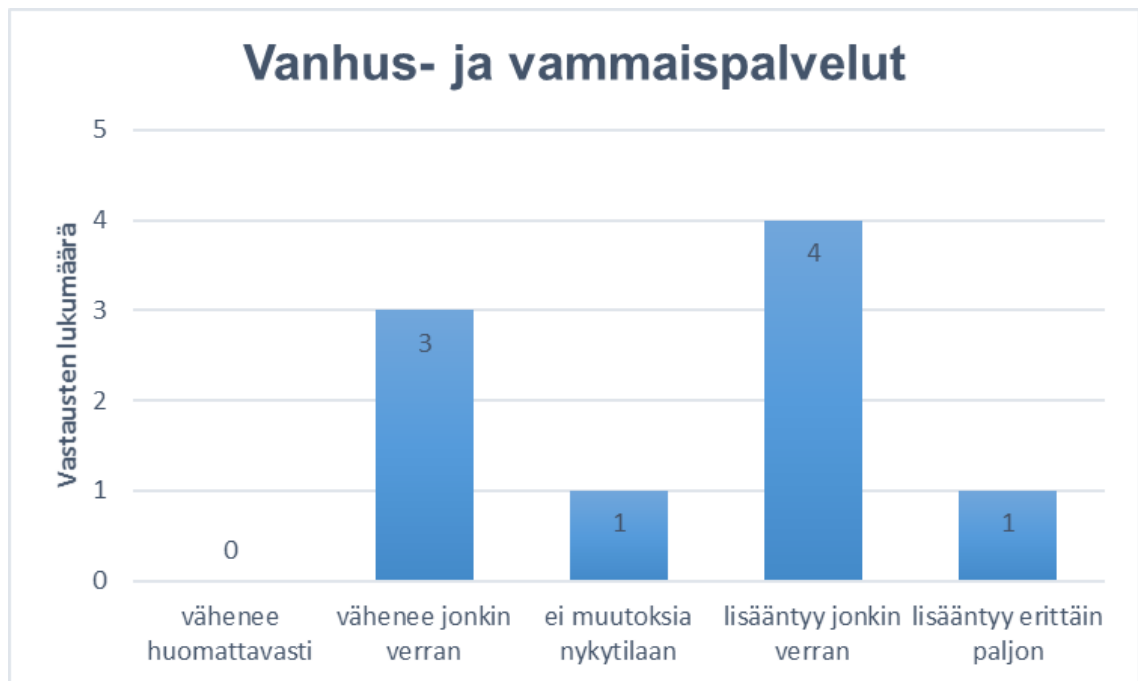
6.4 Tulevaisuuden näkymät ja palveluntuotannon muutokset yrityksissä

Kysyttäessä yrityksen palveluntuotannon euromääräistä muutosta seuraavan viidenvuoden aikana yrittäjät eivät olleet halukkaita kertomaan tarkkoja euromääräisiä lukuja. Suoria euromääräisiä vastauksia tuli hyvin vähän. Yrittäjät kertoivat

tulevaisuudelta odottavansa joko laskua, nousua, eläköityvänsä tai lopettavansa yrittäjyyden.

Kolme yrittäjää tiesi eläköityvänsä seuraavan viiden vuoden sisällä ja yhdellä yritystoiminta oli loppumassa, eli neljä yritystä oli näillä näkymin päättämässä toimintaansa seuraavan viiden vuoden sisällä. Reilusti yli puolet 27 vastauksesta odotti seuraavan viiden vuoden aikana palveluntuotannon kasvavan. Kolme jätti vastaamatta kysymykseen. Joukossa oli muutama juuri aloittanut yritys. Niissä toivottiin kasvua, mutta ei osattu vielä arvioida tilannetta. Nykyisellä tasolla odotti pysyvänsä kaksi yrittäjää. Yksi vastaajista kertoi tuotannon vähenevän neljänneksen vuodessa.

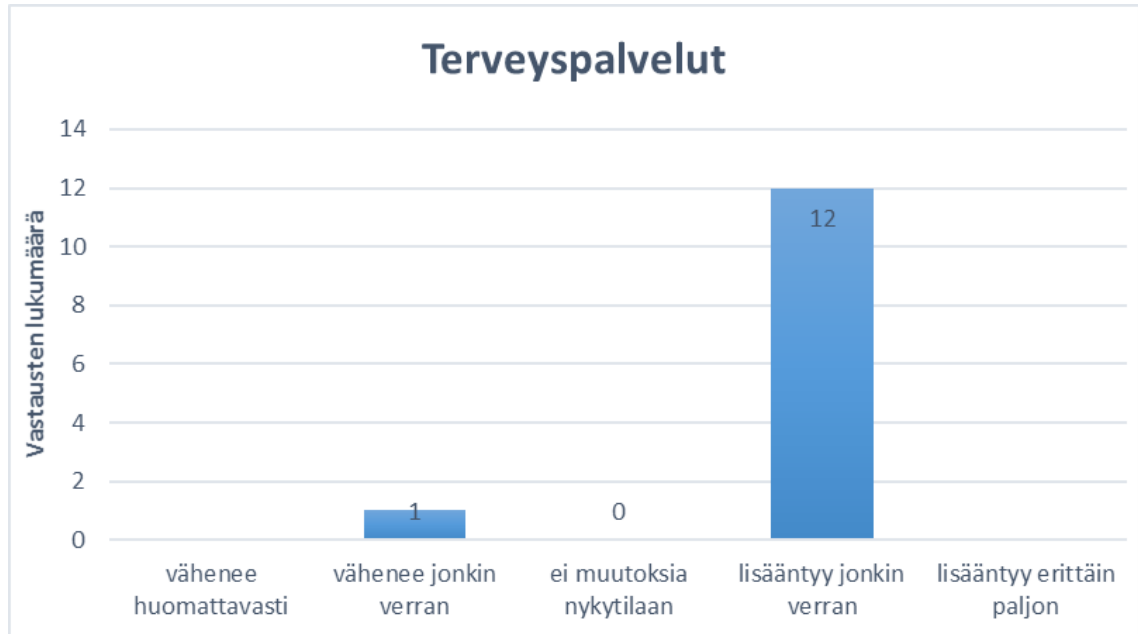
Yrittäjien tulevaisuuden näkymiä kysyttiin eri palveluiden osa-alueella seuraavien viiden vuoden aikana. Osa yrittäjistä ei vastannut ollenkaan tähän kysymykseen. Kaaviossa näkyy vastausten määrä kussakin vastausvaihtoehtoluokassa.

Kaavio 1. Vanhus- ja vammaispalveluiden tulevaisuuden näkymät.

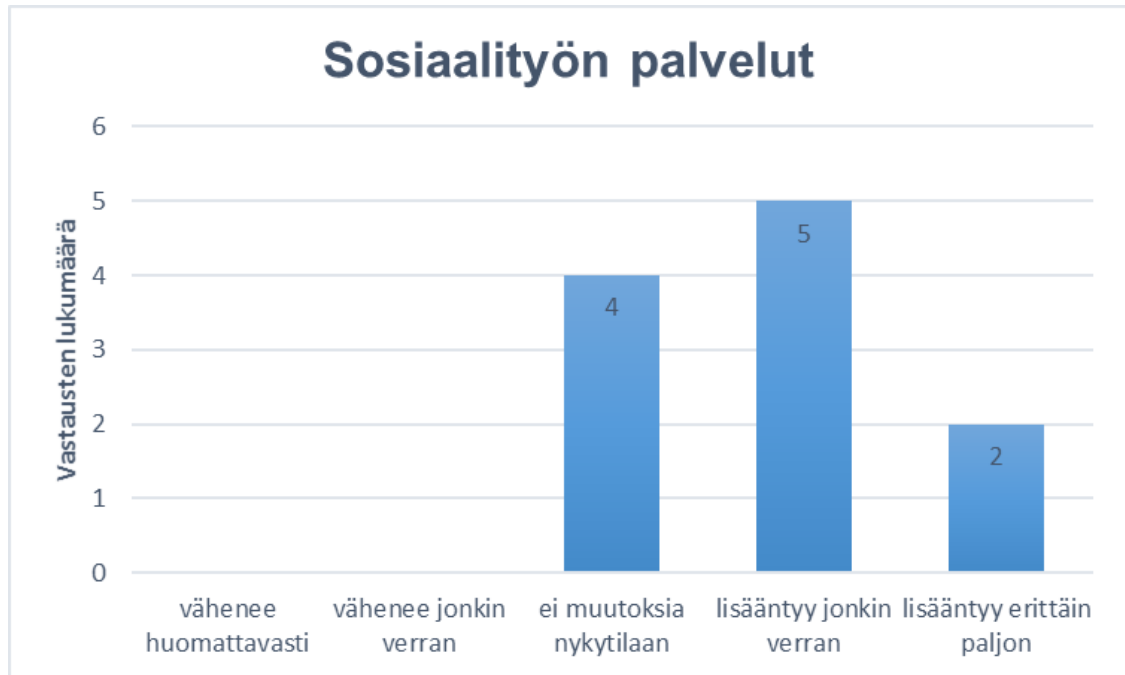
Vanhus- ja vammaispalveluissa tuotannon kasvua kotona asumista tukeviin palveluihin odotti kaksi yrittäjää, vammaispalveluiden lisääntymistä myöskin kaksi yrittäjää sekä vanhainkotipalveluihin kasvua tavoitteli yksi yrittäjä. Yksi yrittäjä

odotti vähenemistä kotona asumista tukeviin palveluihin ja tehostettuun palveluasumiseen yksi yrittäjä ja vanhainkotipalveluihin yksi yrittäjä. Yhdessä yrityksessä vammais- ja kehitysvamma palvelujen odotettiin pysyvän ennallaan (Kaavio 1).

Kaavio 2. Terveyspalveluiden tulevaisuuden näkymät.

Terveyspalveluille odotettiin suurinta kasvua. Peräti 12 yritystä näki terveyspalvelujen lisääntyvän. Ainoastaan yksi yrittäjä arveli erikoissairaanhoidon palveluiden vähenevän. Kuntoutus-, hieronta-, fysioterapia-, työterveyspalveluissa odotettiin kasvua. Yksi yrittäjä arvioi erikoissairaanhoidon palveluiden myös lisääntyvän (Kaavio 2). Sosiaalityön palveluille odotettiin niin ikään kasvua. Neljä yrittäjää arvioi sosiaalityön palveluiden pysyvän ennallaan (Kaavio 3).

Kaavio 3. Sosiaalityön palveluiden tulevaisuuden näkymät.

Kaksi haastateltavaa vastasi, ettei osaa sanoa. Yrittäjien ikääntyminen ja yritystoiminnan jatkajien puute synkensivät tulevaisuuden näkymiä osalla vastaajista. Asiakaskunnan ikääntyminen nähtiin positiivisena asiana, sillä ikääntyvillä arveltiin olevan enemmän rahaa palveluiden käyttöön.

Virpirannan tekemissä haastatteluissa kuntapäättäjien näkemykset palveluiden suhteellisesta muutoksesta seuraavan viiden vuoden aikana oli, että palveluiden kysyntä säilyisi ennallaan tai lisääntyisi. Kuntapäättäjät näkivät vanhus- ja vammaispalveluiden oston tarpeen yksityisiltä tuottajilta lisääntyvän ja terveystalveluiden oston pysyvän samana tai hieman lisääntyvän. Yrittäjien voitiin näin ollen ajatella olleen vanhus- ja vammaispalveluiden osalta pessimistisempiä ja terveystalveluiden suhteen puolestaan optimistisempia.

6.5 Yhteistyö yrittäjien kesken

Yrittäjiltä kysyttiin avoimena kysymyksenä, mitä palveluita he suunnittelivat tuottavansa/toteuttavansa yhdessä toisen yrittäjän kanssa? Enemmistöllä vastaajista oli kiinnostusta yhteistyöhön, ja heillä oli jo yhteistyölle valmiita ideoita. Muutamilla vastaajista oli yhteistyötä toisten yrittäjien kanssa. Yhteistyötä oli jo ole-

massa mainonnassa, viriketoimintayhteistyössä ja toimimisessa mentorina uudelle yrittäjälle. Yhteisiä tiloja oli myös käytössä. Vain kolme vastaajaa ilmoitti, ettei heillä ole vielä suunnitelmia. Yksikään yrittäjä ei ollut ehdottomasti yhteistyötä vastaan. Yhdellä haastatelluista yhteistyö ei ollut yrityksestä huolimatta onnistunut.

Haasteitakin yhteistyön onnistumisessa nähtiin. Pienellä paikkakunnalla toimiminen nähtiin huonona asiana yhteistyön kannalta. Yrittäjien omien erikoisalojen yhteensovittaminen ja ajanpuute koettiin niin ikään heikentävän yhteistyömahdollisuuksia. Yksi vastaajista arvioi, ettei yhteistyölle ole tarvetta. Eräs vastaajista ajatteli, ettei yhteistyö ollut akuutti asia tällä hetkellä.

Yhteistyö nähtiin useammassa vastauksessa mahdollisuutena. Esimerkiksi yhteistyön kautta toivottiin jatkoa omalle, jo hiipuvalla yritykselle. Nuorille, aloitteleville yrittäjille toivottiin yhteistyöstä tukea yrityksen alkuun. Kansainvälistymisen nähtiin yhteistyötoiminnan kautta mahdollistuvan. Yhteistyösuunnitelmissa oli seuraavia ideoita: yrittäjät voisivat järjestää yhteisiä tapahtumia ja toisten palveluita voitaisiin suositella.

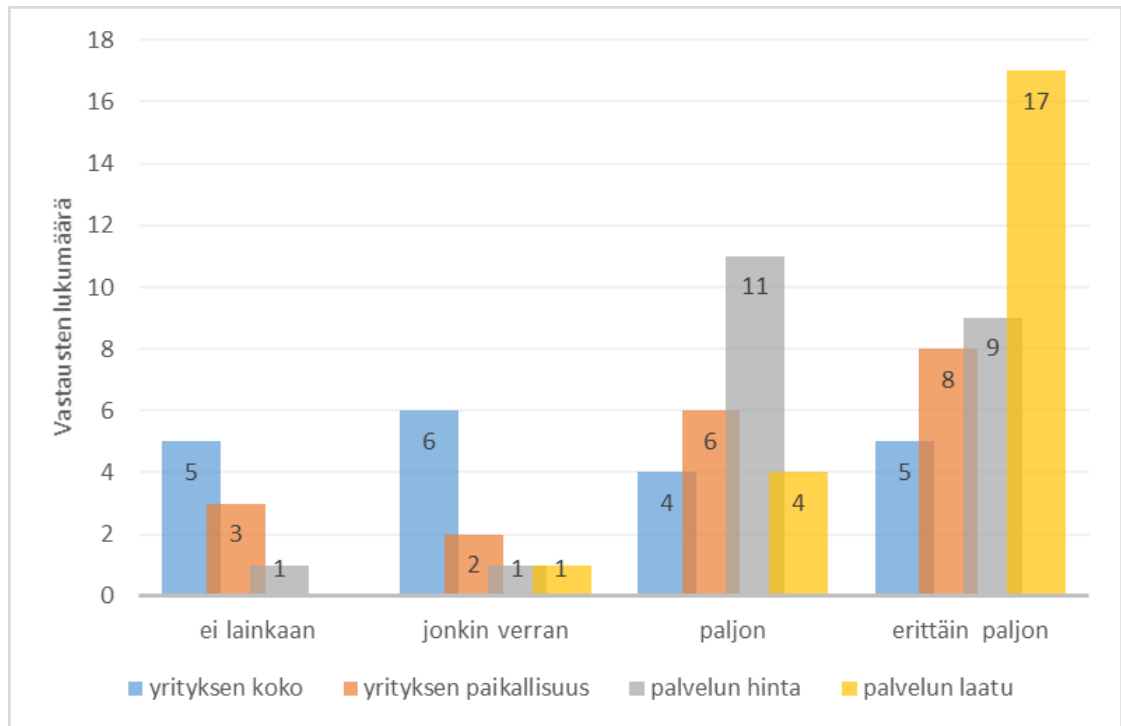
Mikäli yrittäjällä ei vielä ollut yhteistyötä tai yhteistyöajatusta muiden yrittäjien kanssa, tehtiin täydentävä kysymys. Täydentävässä kysymyksessä annettiin ideoita erilaisista yhteistyömahdollisuuksista (Taulukko 2). Täydentävän kysymyksen yhteistyövaihtoehdot herättivät positiivisia ajatuksia. Alla on taulukko 2, josta näkyy ehdotettu yhteistyö ja kyseisestä yhteistyöstä kiinnostuneiden lukumäärä.

Taulukko 2. Yhteistyö toisten yrittäjien kanssa.

Täydentävä kysymys: Voisitko ajatella tekeväsi yhteistyötä toisen yrittäjän kanssa esimerkiksi seuraavissa asioissa	
Omaan ja työntekijöiden työhyvinvointiin liittyvät asiat	7
Yrittäjyyteen tuki ja ohjaus	6
Yritystoiminnan käynnistäminen	3
Markkinointi	6
Kirjanpito	2
Etäteknologian käyttö	2
Tiedottaminen	1
Laatu ja lainsäädäntö	2
Tarjousten tekeminen	2
Palvelusetelin käyttö	4
Osuuskuntatoiminta	1
Palveluiden tarvekartoitus	3

6.6 Yrityksen kannattavuuteen vaikuttavat tekijät

Kysymyslomakkeessa yrittäjyyden kannattavuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä kysyttiin paikallisuuden, yrityksen koon, palvelun hinnan ja laadun suhteen. Yrittäjiltä kysyttiin, ”Minkä verran seuraavilla tekijöillä on vaikutusta yrityksen kannattavuuteen: yrityksen koko, yrityksen paikallisuus, palvelun hinta ja palvelun laatu”. Merkittävimpänä nähtiin palvelun laadun ja hinnan vaikutus yrityksen kannattavuuteen. Yrityksen koolla nähtiin olevan vähiten merkitystä (Kaavio 4). Osa vastaajista ei ottanut kannattavuuteen vaikuttaviin tekijöihin kantaa laisinkaan.

Kaavio 4. Yrityksen kannattavuuteen vaikuttavat tekijät.

Vastauksiin toivottiin perusteluita. Niissä esiin nousi pohdintaa aina eettisistä kysymyksistä taloudellisiin näkökulmiin. Eräs vastaajista piti työntekijän palkkauskuluja suurina. Hän ei ollut palkannut työntekijää yritykseensä ja oli tähän tyytyväinen. Kyseinen vastaaja ei ollut ottanut kantaa muihin yrityksen kannattavuuteen vaikuttaviin tekijöihin. Paikallisuus nähtiin yrittäjyyteen positiivisesti vaikuttavana seikkana. Pienen paikkakunnan ongelmana koettiin se, että ”kaikki tuntee toisensa”. Tämä mahdollisesti vähensi paikallista asiakaskuntaa, koska ei haluta mennä tutulle ihmiselle hoidattamaan henkilökohtaista vaivaa.

Useammassa perustelussa kannattavuuden yhdeksi tekijäksi nostettiin asia, jota ei valmiissa vaihtoehdoissa ollut suoranaisesti esillä: asiakkaan kohtaaminen ja asiallinen kohtelu. Kyseinen asia voidaan kuitenkin nähdä kuuluvaksi palvelun laatua arvioivaan vaihtoehtoon. Yksi yrittäjä ajatteli myös asiakkaiden arvostavan yrittäjän laajaa osaamista. Talousnäkökulma toi esille kahta erilaista näkökantaa. Toinen näkökulma on, että halutaan edullisia palveluita ja toinen, että palvelun hinta ei ole ongelma juuri koskaan. Asiakas maksaa tarvitsemastaan palvelusta, sen mitä yrittäjä pyytää. Kolme yrittäjää mainitsi hinta-laatusuhteesta, että sen tulisi olla kunnossa.

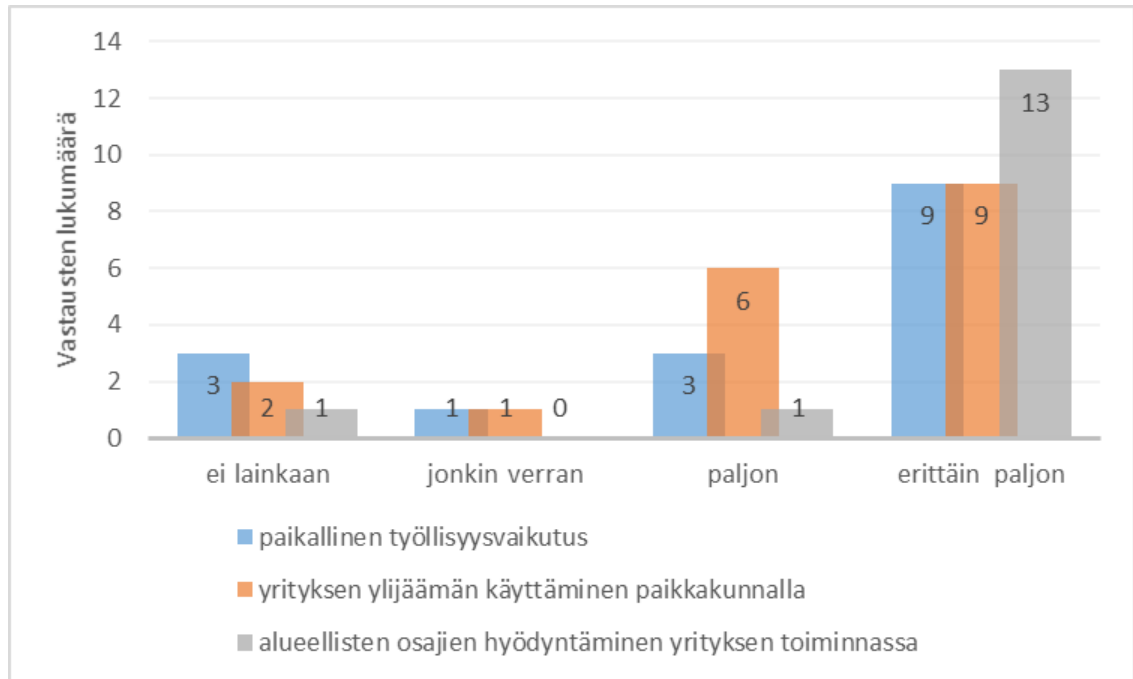

Virpirannan työssä kysyttiin hankintapäätöksiin vaikuttavia tekijöitä kuntapäätäjiltä. Kuntapäätäjät pitivät vastausten mukaan tärkeimpänä palvelun hintaa ja laatua. Ostettavasta palvelusta riippuen, hinta koettiin hyvin tärkeänä, mutta palvelun laatu ei saanut kärsiä. Yksityisyrittäjät pitivät palvelun laatua ehdottomasti tärkeimpänä yrityksen kannattavuuteen vaikuttavana tekijänä. Täytyy muistaa, että yrittäjiltä palvelua ostivat myös yksityisasiakkaat, jotka voivat laittaa laadun hinnan edelle. Nykyiset kilpailutuslainsäädännöt tuovat puolestaan oman haasteen kuntien palvelujen hankintamahdollisuuksiin.

6.7 Toiminnan kriteerit

Haastattelussa toiminnan kriteereillä tiedusteltiin yrittäjän näkökulmaa siihen, mitkä asiat yrittäjä koki tärkeiksi palveluiden tuottamisessa ja miten tärkeänä yrittäjä koki ylijäämän eli voiton käytön paikkakunnalla. Kysymyslomakkeessa tiedusteltiin, missä määrin seuraavia kriteereitä käytettiin yrityksen toiminnassa: paikallinen työllisyysvaikutus, yrityksen ylijäämän käyttö paikkakunnalla sekä alueellisten osaajien hyödyntämistä yrityksen toiminnassa. Paikallisuutta haluttiin selkeästi tukea. Vastaajista 13 vastasi käyttävänsä erittäin paljon alueellisten osaajien hyödyntämistä yrityksen toiminnassa (Kaavio 5).

Osa vastaajista haluaisi tukea paikallisuutta enemmän, mikäli se olisi mahdollista. Esimerkiksi yrityksessä käytössä olevien hoitotuotteiden ostaminen omasta kunnasta ei ollut mahdollista. Tarvittavien tuotteiden maahantuoja tai tarvittavaa tunkua ei siis löytynyt kunnasta. Kaikki vastaajat eivät olleet pohtineet tällaisia asioita työssään. Tutkimuksen näkökulmasta halukkuus paikallisuuden tukemiseen olisi hyvä asia. Paikallisuuden tukemisella on myönteisiä vaikutuksia kunnan talouteen.

Kaavio 5. Yrityksen toiminnassa käytettävät kriteerit.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastatteluja tutkimukseen tehtiin 27. Enontekiöltä vastasi kaksi yrittäjää, Kemijärveltä kymmenen, Muoniosta neljä, Sodankylästä kuusi ja Tervolasta viisi. Haastatteluissa käytetyssä kyselylomakkeessa oli sekä määrällisiä että laadullisia kysymyksiä. Osa vastaajista myös perusteli vastauksia ja kysymykset herättivät keskustelua haastattelijan ja haastatellun välillä. Kaikki vastanneet eivät antaneet vastauksia kaikkiin kyselylomakkeen kohtiin, mikä tuo vastausmääriin poikkeamia.

Yksi yrittäjistä mainitsi palkkakustannusten olevan niin suuret, ettei ollut kannattavaa palkata työntekijää. Yritysten ollessa suurimmaksi osaksi yhdentyöntekijän mikroyrityksiä on tämä toteama varmastikin pienyrityksissä todellinen (LIITE 4). Kuukausipalkka ei ole ainoa kuluerä työntekijää palkatessa. Hyvin yksinkertaisesti tavalla tehty laskelma todellisista palkkakuluista www.yrittajat.fi sivustolla olevalla palkkalaskurilla osoittaa, että työntekijän palkan ollessa esimerkiksi 2000 euroa kuukaudessa, työnantajan todelliset kulut ovat 2440,40 euroa. Tähän summaan ei laskutoimituksessa sisältynyt pakolliset vakuutusmaksut, eivätkä lomarahat.

Haastateltujen omien kertomusten mukaan mainonta vaikutti olevan yrittäjillä halussa. Markkinoinnin kehittämistä ei koettu tarpeellisena, eikä sen mainittu olevan erityisen hankalaa. Usean yrittäjän mainitsema ”suusta suuhun” kulkevan viestinnän voitiin katsoa olevan toimiva ja riittävä mainonnan muoto pienillä paikkakunnilla. Siellä väestö tuntee toisensa ja sana hyvästä palvelusta kulkee. Yhteistyö mainonnassa oli huomioitu muutamien yritysten toimesta. Yhteinen mainonta voisi pienentää yrittäjien mainoskuluja ja useamman eri toimialan yhteinen ilmoitus voi luoda ostajalle mielestämme hyvän mielikuvan toimijoista.

Hyvinvointiyrittäjän liiketoimintaoppaassa mainitaan, että markkinointiin kiinnitetään liian vähän huomiota. Yrittäjät luulevat, että mitään ei tarvitse markkinoida, jos kunta ostaa kaikki palvelut. Yritystä markkinoidaan päivittäisen työn kautta: yhteistyön, verkostojen, työntekijöiden, maksavien asiakkaiden ja palvelun käyttäjien kautta, joten asiakkuus on nähtävä laajasti, samoin markkinointi. (Hiltunen

ym. 2007, 239.) Johtopäätöksenä todettakoon, että yrittäjien tietoisuus markkinointikeinoista on hyvä. Yrittäjien tulee kuitenkin antaa markkinoinnille riittävä painoarvo.

Yrittäjien työhyvinvointi ja jaksaminen nousivat keskeisiksi kehittämistä vaativiksi alueiksi. Yksi haastateltava esitti, että yrittäjät voisivat verkostoitua myös työhyvinvoinnin saralla kehittämällä esimerkiksi yhteistä vapaa-ajan tekemistä yrittäjien kesken. Lomien mahdollistamiseksi yhdellä yrittäjistä oli ajatus: samalla alalla toimivat voisivat toimia saman alan yrittäjien sijaisena ja hoitaa loma-ajan kriittisimmät työtehtävät. Sosiaali- ja terveysalalla työt ovat usein sellaisia, ettei töitä voi pitkäksi aikaa jättää tekemättä, kuten kotipalvelu. Tällöin yrittäjien tekemä yhteistyö yllämainituin keinoin voisi luoda jaksamista ja mahdollistaisi yrittäjän tarvittavat lomat ilman, että varsinainen toiminta kärsisi. Tästä yhteenvetona voidaan todeta, että yhteistyön parantaminen saman alan yrittäjien kesken voisi olla eduksi sekä yritykselle, yrittäjälle että asiakkaalle.

Työhyvinvointi herätti yrittäjissä pohdintaa siitä, miten sitä voisi kehittää. Yrittäjille suunnattuja työhyvinvointia tukevia palveluita löytyi vähän. Työhyvinvoinnin tiedetään kuitenkin lisäävän tuottavuutta ja yksilön hyvinvointia. (STM 2017.) Vastauksissa oli kuultavissa tarve työhyvinvointia parantavalle toiminnalle. Yrittäjistä usea vaikutti olevan tuen tarpeessa esimerkiksi jaksamisen, työtaakan vähentämisen, tai yrityksen kannattavuuden kehittämisessä. Voidaan todeta, että hankkeen tarjoamalle koulutukselle olisi tarvetta ja että yrittäjien työhyvinvointia tukevia palveluita olisi tarpeen kehittää.

Lappilaisten naisyrittäjien näkemyksiä verkostoitumisesta ja täydennyskoulutustarpeista esiselvityshankkeen loppuraportissa on Kemijärven kohdalla mainittu eläköitymisen olevan siivousalanyrittäjillä lähitulevaisuuden haaste. Tämä tuli ilmi myös tässä kyselyssä. Useampi yrittäjä mainitsi eläköitymisen olevan ajankohdasta lähivuosina. Yrityksen jatkuvuus huolestutti useampia yrittäjiä. Kolme yrittäjää aikoi lopettaa yritystoiminnan oman eläköitymisen vuoksi. Yrittäjät kokivat haastavaksi löytää jatkajan toimivalle yritystoiminnalleen. Keinoja jatkajan löytämiseen yritettiin löytää muun muassa yhteistyöstä koulujen kanssa. Kaksi yrittä-

jää mainitsi koulun ja yrittäjien välisestä yhteistyöstä ja näki kouluissa potentiaalisen väylän yritystoiminnan jatkajan löytymiselle. Tämän asian voitiin todeta olevan kehittämisen kohde.

Yhteistyömahdollisuuksien suhteen erikoisalojen yhteensovittaminen nähtiin haasteena. Tämä asia voitaisiin nähdä myös mahdollisuutena. Yhteisissä toimitiloissa toimiessa usean eri alan ammattilaisen palveluita voitaisiin keskittää. Se helpottaa asiakkaan asioimista ja vähentää esimerkiksi toimitila- ja tarvikekuluja. Esimerkiksi siivous- ja juhlapalveluiden löytyessä yhdestä yrityksestä, asiakas voisi ostaa juhliin pitopalvelun lisäksi siivouspalvelun. Kotihoidon palveluita tarvitseva asiakas on potentiaalinen asiakas myös siivousfirmalle. Osa yrittäjistä vaikutti olevan osittain jopa ylikuormittuneita töiden suhteen. Yrittäjän jaksamisen kannalta olisi suotavaa, että osa asiakkaista ohjattaisiin vastaavaa palvelua tuottavalle kilpailevalle yrittäjälle, mikäli sellainen alueelta löytyy. Johtopäätöksenä voitiin todeta, että yhteistyö eri yrittäjien kesken olisi kannattavaa. Yhteistyöstä yrittäjät voisivat hyötyä taloudellisesti ja myös työn kuormittavuus voisi vähentyä.

Palveluseteleiden käyttö herätti yrittäjissä kiinnostusta. Setelin saamisen edellytyksenä on, että kuntalaisella on tarve sosiaali- tai terveystaloudelle. Palveluseteliä voi käyttää muun muassa kotihoitoon, lääkinnälliseen kuntoutukseen ja siihen liittyviin apuvälineisiin. Yrittäjillä oli enemmän kiinnostusta palveluseteliin, kuin mitä kunnat niitä tarjosivat. Palveluseteleiden käyttöönotto palvelisi yrittäjiä ja antaisi kuntalaisille valinnan vapautta.

Haastateltavien joukossa oli useita, joilla ei ollut kunnan kanssa yhteistyötä lainkaan. Yrittäjien puolelta kiinnostusta yhteistyöhön oli kuitenkin runsaasti. Kuntien toivottiin olevan mukana myös kehittämässä yrittäjien toimialaa, kuten matkailua. Kuntien ja yrittäjien yhteistyön kehittämiseksi olisi selkeä tarve. Palveluseteleiden käyttöönotto olisi yksi keino lisätä yhteistoimintaa.

Sosiaali ja terveystaloudiden uudistus eli sote-uudistus herätti joissakin yrittäjissä keskustelua. Samalla yrittäjiä hieman pelotti tuleva uudistus. Erityisesti pohjoisen haja-asutusalueella huoli on ymmärrettävää, sillä sote-uudistukseen liittyi runsaasti keskustelua palveluiden keskittämisestä ja samalla on huoli omasta työpaikasta. Toisaalta ”soten” tuoma valinnanvapaus voisi olla myös etu yrittäjille.

Yksi keskeinen asia sote-uudistuksessa on kansalaisten valinnan vapauden lisääminen sosiaali- ja terveyspalveluissa. Johtopäätöksenä voidaan pitää liian vähäistä tietoutta palvelurakennemuutoksista ja että muutokset pelottavat yrittäjiä.

Johtopäätösten yhteenvetona todettakoon: yrittäjien välisen yhteistyön lisääminen olisi keskeinen kehittämisen kohde, josta olisi etua sekä yrittäjien että palveluiden käyttäjien kannalta. Yrittäjät kaipaavat yhteistyötä kunnan kanssa ja tukea yrittäjyyteen sekä työhyvinvointia lisääviä palveluita. Epävarmuutta lisäävinä tekijöinä on yrityksen toiminnan jatkuvuus ja sote-uudistus.

8 POHDINTA

8.1 Työn tulosten pohdinta

Tämä opinnäytetyö sai pohtimaan yrittäjyyttä laajemmin. Kyseessä on enemmän, kuin yksilön keino hankkia taloudellinen turva. Yksilölle yrittäjyys on paitsi työ, usein myös elämäntapa. Yrittäjien oma hyvinvointi herätti pohdintaa ja huolta. Erityisesti jos yrittäjänä toimii koko työikänsä, voisi yhteiskunta osallistua nykyistä enemmän yrittäjän hyvinvoinnin tukemiseen.

Kunnalle yrittäjyys on verotulojen lähde, potentiaalinen pakollisten palveluiden tuottaja, parhaassa tapauksessa imagon nostaja ja työpaikkojen luoja. Valtakunnallisesti yrittäjyys luo yhteiskuntaa sitovia ja tukevia rakenteita muun muassa talouden kohenemisen ja työpaikkojen kautta. Kaikkia sosiaalisia hyötyjä ei ole suinkaan rahassa edes mitattavissa. Tämä antoi ajattelemisen aihetta myös oman tulevan työuran suunnittelun suhteen.

Kunnilla on nykyisessä taloustilanteessa suuri paine tehostaa palvelutuotantoa, kuten useassa lähteessä tuli esille. Tämä on etu sosiaali- ja terveystalouden yrittäjyyttä ajatellen, sillä palvelujen yksityistäminen on yksi kuntien säästämistoimenpidekeino. Valtion haasteellisen taloustilanteen ja sote-uudistuksen herättämä pelko voi kuitenkin nostaa kynnyksiä yrittäjäksi ryhtymiseen erityisesti harvaan asutuilla seuduilla. Mielestämme mediassa käytävä keskustelu valtion taloustilanteesta saattaa herättää pelkoa ja vähentää halukkuutta ryhtyä yrittäjäksi.

Virpirannan tekemässä haastattelussa haastateltiin kuntapäättäjiä. Kuntapäättäjiä kysyttiin yksityisiltä palveluntuottajilta hankittavia palveluita. Haastattelutulokset eivät ole suoraan verrattavissa tähän työhön, sillä Virpirannan työssä haastateltiin eri kuntia. Haastattelutulosten mukaan eniten palveluita yksityisiltä palveluntuottajilta hankittiin tehostetun palveluasumisen saralta. Lähes yhtä paljon hankittiin kotona asumista tukevia palveluita, vanhus- ja vammaispalveluita sekä kuntoutuspalveluita. Näin ollen teoriassa palveluiden tuotanto ja kuntien ostamat palvelut ovat suhteessa riittävät, sillä näitä palveluita myös tuotettiin eniten. Toisaalta onko jo kaikki tarjottu palvelu kuntien käytössä, eli olisiko runsaammalle palveluntuotannolle kysyntää?

Yrittäjyyteen liittyviä suokupuolirooleja tarkastellessamme, emme voineet olla pohtimatta miesten ja naisten välisiä psykologisia eroavaisuuksia ja niiden vaikutuksia yritysmaailman kannattavuuteen. Teollisuuden mainittiin olevan tuotanto-tehokkaampi ala kuin palvelualan, joka perinteisesti on naisvaltainen. Kuitenkin naisjohtamista selvittäneissä tutkimuksissa ja kyselyissä naisjohtajuus nähtiin yritysten kannattavuutta parantavana tekijänä (Apunen, ym. 2013, 2).

Naisyrittäjyyttä tutkiessamme havahtuimme tietoon, joka ei suoranaisesti liity yrittäjyyteen, vaan naisten työllistymiseen. Yksi lapsi maksaa työnantajalle noin 17 000 €. Se voi rajoittaa naisvaltaisten alojen yrittämistä, kasvua, työllistämistä ja kansainvälistymistä. Se voi rajoittaa myös äiti-riski-ikäisten naisten työllistymistä määräaikaisiin työsuhteisiin. (Yrittäjänaiset Ry 2016.) Tässä tutkimuksessa yrittäjät olivat naisia ja yritykset hyvinvointialan yrityksiä, jotka ovat naisvaltaisia toimialoja. Haastatteluissa nousikin esille työntekijöiden palkkaamisen kannattavuus.

Yrittäjien työhyvinvointi herätti paljon keskustelua. Työhyvinvointi olisi ollut mielenkiintoinen aihe myös teoria osuudessa käsiteltäväksi. Yrittäjällä ei ole välttämättä mahdollisuutta lähteä esimerkiksi työkykyä ylläpitäville kursseille. Työstä poissaoleminen on yrittäjälle taloudellisesti suuri rasite. Yrittäjällä lomat voivat pahimmassa tapauksessa olla suoraan pois palkasta, mikä nostaa kynnystä jäädä lomalle. Tämän voi olettaa olevan riski niin sanotulle loppuun palamiselle. Työntekijän asemassa olevalla on mahdollisuus palkallisiin lomiin. Tämä voi olla yksi syy miksi palkkatyössä oleminen nähdään Suomessa houkuttelevampana.

Kaksi yrittäjää mainitsi koulun ja yrittäjien välisestä yhteistyöstä ja näki potentiaalisen väylän yrityksen jatkajan löytymiselle niin sanotusti suoraan koulun penkiltä. Tämä herätti ajatuksia siitä, onko olemassa listaa yritystoimintaa päättävistä ja jatkajaa etsivistä yrityksistä. Näin yrittäjyyttä lopetteleva ja yrittäjyyteen tähtäävä voisivat kohdata paremmin. Lista voisi olla esimerkiksi kouluilla tai ELY-keskuksella. Olisiko yrittäjillä mahdollisuuksia käydä jopa markkinoimassa yritystään kouluilla? Kouluissa voisi olla myös yhteyshenkilö yrittäjien ja ammattiin valmistuvien välillä. Yhteyshenkilö ohjaisi kohtaamaan yrittäjät ja yritystoiminnasta kiinnostuneet opiskelijat.

Naisyrittäjien haastatteluissa sekä kuntien puolelta projektiin liittyvillä kuntakäyneillä matkailu ja luonto nousivat esiin. Matkailu on yksi Lapin alueen elinkeinoista. Keskustelua herätti, olisiko matkailussa ja hyvinvointialassa vielä paljon yhdistettävää ja kehitettävää. Osa yrittäjistä oli jo yhdistänyt matkailualan palveluihinsa. Esimerkiksi turisteille myytiin hyvinvointituotteita. Tulevaisuuden matkailuksi odotetaan nousevan terveystai hyvinvointimatkailun (Visit Finland 2014, 7). Suomen pohjoiset olosuhteet soveltuvat ajatuksemme mukaan hyvin tällaiseen matkailuun puhtaan luonnon, hyvätasoisien terveydenhuollon ja terveysalan tietotaidon vuoksi.

Teoriaosuudessa nousi paljon esille samankaltaisia asioita, joita naisyrittäjien haastatteluissakin. Haasteiden, kehittämistarpeiden ja tulevaisuuden näkymien osalta tulokset olivat hyvin samankaltaisia kuin jo aiemmin tutkittu tieto. Yrittäjillä vaikutti olevan paljon hyviä ideoita ja kehittämisajatuksia, joita he toivat esille. Tuli vaikutelma, että rohkeutta ideoiden eteenpäinviemiseen ei ollut tarpeeksi, vaikka syytä tällaiseen vaatimattomuuteen tuskin olisi.

Tässä vaiheessa emme näe jatkotutkimusta naisyrittäjyydestä aiheelliseksi ennen kuin sosiaali- ja terveysalan uudistus ja maakuntauudistus astuvat voimaan. Sosiaali- ja terveysalan uudistuksen jälkeen vaikutukset yrittäjyyteen voisivat olla mielenkiintoinen tutkimuksen aihe. Uudistuksen vaikutusta hyvinvointialan naisyrittäjyyteen ei vielä voida ennakoida. Kokemuksia hankkeen tarjoamasta koulutuksesta olisi myös hyvä tutkia, jotta kouluttamista voitaisiin edelleen kehittää.

8.2 Eettisyyden ja luotettavuuden pohdinta

Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan kuvaamaan ilmiötä tai ymmärtämään toimintaa (Tuomi & Sarajärvi 2011, 85). Vaikka haastattelulomake sisälsi myös suljettuja operationalisoituja kysymyksiä, oli tutkimus enemmän laadullinen kuin määrällinen. Haastateltavat kertoivat avoimien kysymysten kohdalla yrittäjyyteen ja jopa henkilökohtaiseen elämään liittyviä seikkoja, joita ei tutkimuksessa voitu tuoda yksityisyyden säilymisen vuoksi esille.

Ongelmana oli myös se, että haastateltavat sijoittuivat pieniin kuntiin, joissa yrittäjiä oli vähän. Vaarana oli, että liian seikkaperäinen tutkimustulosten avaaminen

mahdollistaa haastattelun identifioinnin, mikä oli työn eettisyyden kannalta ei-suotavaa.

Työn haasteita oli tutkimusaineiston luominen järkeviksi tilastoiksi, kysymysasetteluiden vuoksi. Näin ollen tuli panostaa hyvään, perusteelliseen vastausten analysointiin, jotta yrittäjiltä saatu tieto säilyisi luotettavana. Huolellinen, ei liian pitkälle viety johtopäätösten teko on myös osa eettistä toimintaa, jotta tulokset eivät vääristy (Helsingin yliopisto 2017).

Työn luotettavuuteen vaikuttaa se, millainen haastatteluotos saadaan. Hankekunnissa oli noin sata naisyrittäjää. Onnistuneesti haastattelut saatiin 27 yrittäjältä. Puhelinhaastatteluissa vastauksia on helppo täsmentää ja saa yksityiskohteisempaa tietoa kuin kirjallisilla kyselylomakkeilla. Samoin kysymysten avoimuus mahdollistaa seikkaperäisempää tietoa tutkimukseen kuin valmiit vastausvaihtoehdot. Haasteena oli saada ihmiset vastaamaan kyselyyn, koska haastattelu oli suhteellisen aikaa vievä. Haastattelu oli kestoltaan noin 20 minuuttia.

8.3 Oppimiskokemusten pohdinta

Aiheemme oli tarvelähtöinen. Opinnäytetyönä oli tehdä selvitysraportti Hyvinvointialan naisyrittäjyyttä hankkeelle. Lähtötilanteessa puhelinhaastattelut olivat osa opinnäytetyötä. Haastatteluiden tekeminen osoittautui meille haasteelliseksi ja projektityöntekijät tulivat haastatteluissa apuun, jotta riittävä otos saatiin ja aika-aulut pysyivät hallinnassa. Alussa haasteita tuotti saada kokonaiskuva, mitä työllä haettiin. Selvitysraportin ja hankkeen tavoitteiden ja tarkoituksen erottaminen toisistaan oli hankalaa. Tavoitteet ja tarkoitus hahmottuivat vasta myöhäisessä vaiheessa opinnäytetyöprosessin edetessä.

Kriittistä pohdintaa syntyi haastattelulomakkeen rakenteesta ja kysymysten muotoilusta. Kysymysten muotoilu oli joissakin kohdissa vaikeasti ymmärrettävä. Keskustelua haastatteluiden lomassa syntyi paljon, mutta toisaalta kaikkiin kysymyskohtiin ei oltu aina vastattu, mikä toi poikkeamia vastausmääriin.

Tämän hankeraportin tekeminen teoriaosuuksineen on antanut runsaasti ja monipuolisesti tietoa yrittäjyydestä. Syitä yrittäjänä toimimiseen on erilaisia. Toiset toimivat yrittäjänä toimeentulon vuoksi, toisille yrittäjyys on elämäntapa ja keino

kehittää itseään. Henkilökohtainen arvostus yrittäjyyttä kohtaan on kasvanut ja ymmärrys yrittäjyyden tarpeellisuudesta kansantaloudellisesta näkökulmasta on lisääntynyt huomattavasti.

Vuorovaikutusosaamisemme kehittyi ja opimme, että hyvin erityyppiset työskentelymenetelmät ovat yhdistettävissä, kun antaa tilaa ja ymmärrystä erilaisille tavoille tehdä työtä. Yhteistyö parani loppua kohden. Tiedonhakutaidot karttuivat työn tekemisen myötä. Alussa tuntui, että teoriaa ei löydy ja aikaa kului paljon lähteiden etsimiseen. Työn edetessä ongelma alkoi kääntyä päinvastaiseksi ja tiedon määrää piti rajata runsaasti.

Tämän työn ja oppimamme perusteella haluamme rohkaista naisia yrittäjyyteen ja tuomaan osaamisen yhteiskunnan käyttöön. Jo yrittäjänä toimivia kannustaisimme verkostoitumaan ja tekemään yhteistyötä. Kiitokset Lapin ammattikorkeakoululle ja ohjaajille tämän opinnäytetyön toteutumisesta.

LÄHTEET

Apunen, M., Haavisto, I., Kovalainen, A. & Pajarinen, M. 2013. Huippua kohti – Näin naiset toimivat yritysten johtoryhmissä. Helsinki: Elinkeinoelämän Valtuuskunta.

DeMartimo, R. & Barbato, R. 2003. Differences between women and men MBA entrepreneurs: exploring family flexibility and wealth creation as career motivators. *Journal of Business Venturing* 18/2003.

Erlund, M. 2005. Naisyrittäjyys - Nykytilanne ja toimenpide-ehdotuksia. Helsinki: Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisuja.

European commission 2013. Entrepreneurship 2020 action plan. Bryssel: European Commission.

Felt, T. 2010. MoniNainen ja uudistuva naisyrittäjyys – Naisyrittäjyyden edistämistyöryhmän loppuraportti. Helsinki: Edita Publishing Oy. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.

Haapanen, M. & Tervo, H. 2007. Miksi naisia on vain vähän yrittäjinä?. Helsinki: Taloustieteellinen Yhdistys.

Hartman, S. 2011. Terveyspalvelut. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Toimialaraportti 10/2011.

Hartman, S. 2012. Sosiaalipalvelut. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Toimialaraportti 5/2012.

Hautala, H. 2003. Suomen talouselämän rakenne ja kehitys. 1. painos. Helsinki: WSOY.

Helsingin yliopisto 2017. Tutkimusetiikka. <https://www.helsinki.fi/fi/tutkimus/tutkimusymparisto/tutkimusetiikka>. Viitattu 20.3.2017.

Hiltunen, M., Karjalainen, T., Mannio, L., Pättiniemi, P., Pötry, J., Savolainen, A., Tainio, J., Tirkkonen, T. & Välke, R. 2007. Hyvinvointiyrittäjän liiketoimintaopas. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Kananen, J. & Saari, J. 2009. Ajatuksen voima. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Kauppinen, S. & Niskanen, T. 2005. Yksityinen palveluntuotanto sosiaali- ja terveydenhuollossa. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kelly, L. 2014. Entrepreneurial Women: New management and leadership models. USA: ABC-CLIO.

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016.

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä 24.7.2009/596.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta 3.8.1992/733.

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 28.6.1994/559.

Laki yksityisten sosiaalipalveluiden valvonnasta 603/1996.

Laki yksityisestä terveydenhuollosta 9.2.1990/152.

Lassila, J., Määttä, N. & Valkonen, T. 2007. Ikääntymisen taloudelliset vaikutukset ja niihin varautuminen. Helsinki: Valtionneuvoston kanslia. Valtionneuvoston kanslian julkaisusarja 10/2007.

Niskanen, H. 2009. Aloittavien hyvinvointialan yrittäjien yrityspalveluprosessien asiakaslähtöinen kehittäminen Etelä-Karjalassa. Lappeenranta: Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisuja B.8:2009.

Perustuslaki 731/1999 2:19 §

Pöllänen, P. 2002. Hoivayrittäjyyden aika naisen elämänselämyksessä. Yhteiskuntapolitiikka 67 (2002): 6.

Rissanen, T. 2005. Hyvän palvelun kehittäminen. Vaasa: Kustannusyhtiö Pohjantähti Polestar Ltd.

Rissanen, S. & Sinkkonen, S. 2004. Hoivayrittäjyys. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Salmela, S. 2004. Naisyrittäjille suunnattujen yritysneuvontapalvelujen kehittämistarpeet. Helsinki: Edita Publishing Oy. Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisuja 30/2004.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2017. Lainsäädäntö. Viitattu 3.2.2017. <http://stm.fi/sotepalvelut/lainsaadanto>.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2017. Palveluseteli. Viitattu 20.3.2017. <http://stm.fi/palveluseteli>.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2017. Työhyvinvointi. Viitattu 13.1.2017. <http://stm.fi/tyohyvinvointi>.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2012. Hallituksen tasa-arvo-ohjelma. Tampere: Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012:10.

Sutinen, M. 1998. Kaikki mitä olet halunnut tietää yritystoiminnasta. 8. painos. Helsinki: Hakapaino Oy.

Suomen yrittäjät 2002. Yrittäjyysohjelma 2002-2007. Helsinki.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus 2016. Viitattu 17.3.2016 ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/tyti/index.html>.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus 2016. ISSN=1798-7830. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 13.1.2017. Lähde: http://www.stat.fi/til/aly/2016/01/aly_2016_01_2016-07-22_tau_001_fi.html.

Suomen yrittäjänaiset Ry 2016. Yrittäjänaisien vaikuttamistyön tavoitteet 2016. Viitattu 17.11.2016 <http://www.yrittajanaiset.fi/wp-content/uploads/2016/09/Vai-kuttamistyon-tavoitteet-2016.pdf>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi

Tyrväinen, P. 2000. Naisyrittäjyys tahtona, kyynä ja mahdollisuutena. Pro Gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2016. Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman hankkeen kuvaus. Hankekoodi: S20417. Viitattu 8.9.2016. <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=S20417>.

Vainio-Korhonen, K. 2002. Ruokaa, vaatteita ja hoivaa: naiset ja yrittäjyys paikallisena yleisenä ilmiönä 1700-luvulta nykypäivään. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Virpiranta, P. 2014. Yksityisen sektorin rooli Lapin hyvinvointipalveluiden tuottamisessa nyt ja tulevaisuudessa. Viitattu 14.10.2016. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Visit Finland 2014. Hyvinvointimatkailustrategia kansainvälisille markkinoille vuosille 2014-2017. Hyvinvointimatkailustrategia 2014-2018.

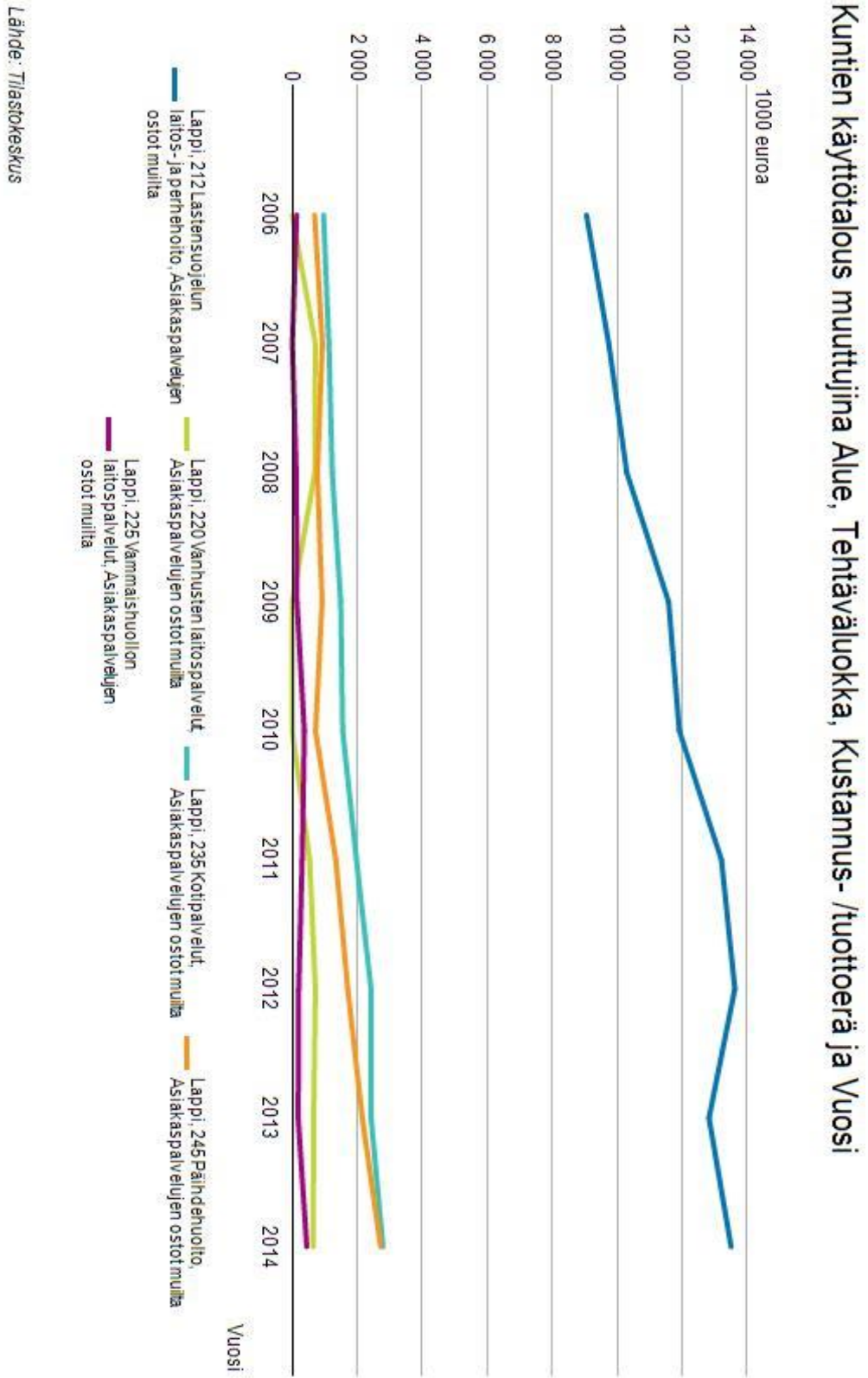
Yritys-Suomi 2017. Mainonta. Viitattu 17.8.2016. <https://www.yrityssuomi.fi/mainonta>.

LIITTEET

- Liite 1. Kuntien asiakaspalvelujen ostot muilta tuottajilta.
- Liite 2. Hyvinvointi naisyrittäjyys –jatkohanke (2015-2018) –kyselylomake.
- Liite 3. Toimialajaottelu kyselylomakkeessa.
- Liite 4. Yritysten työntekijämäärät.

LIITE 1

Kuntien asiakaspalvelujen ostot muilta tuottajilta.

(Lähde: SVT 2017.)

LIITE 2 1(8)

Hyvinvointialan naisyrittäjyys –jatkokohanke (2015-2018)

Hyvinvointialan naisyrittäjien tarjoamia palveluita selvittävä puhelinkysely Lapin hankekunnissa

Saate

Arvoisat yrittäjät! Tämä kysely liittyy Lapin yliopiston hallinnoimaan ja yhteistyössä Lapin ammattikorkeakoulun ja Pohjoisimman Lapin Leader ry:n kanssa toteuttamaan hankkeeseen.

Hankkeen tavoitteena on vahvistaa naisyrittäjyyttä Lapissa mm seuraavin keinoin:

- luodaan naisyrittäjyyttä tukeva alueellinen toimintamalli
- tarjotaan koulutusta ja ohjausta
- listään yhteistyötä naisyrittäjien ja kuntien välillä

Toimintamallia kehitetään yhdessä Lapin korkeakoulukonsernin, Pohjoisimman Lapin Leaderin, hankekuntien sekä naisyrittäjien kanssa.

Mukana hankkeessa ovat Tervola, Enontekiö, Muonio, Sodankylä ja Kemijärven kaupunki.

Hankeen alussa selvitetään nyt tämän kyselyn avulla naisyrittäjien tarpeita.

Lisäksi kuntien edustajilta selvitetään kuntien tarvetta hyvinvointialalla ja lisään-tyykö kuntien tarve saada palveluita myös yksityisiltä yrittäjiltä.

Kysely on luottamuksellinen.

Kunnista mukana olevat henkilöt:

Sodankylä:

Inga Mukku: vanhustyönjohtaja p.040 530 6679

Jukka Lokka: kehittämisjohtaja p. 040 146 0448

Kauko Nurmela: elinkeinoasiamies p. 0400 291 271

Kemijärvi:

Soile Matero: elinkeinoneuvoja 0408386049

Polvi Jari: yritysasiamies 0407344152

Tervola:

LIITE 2 2(8)

Mika Simoska: kunnanjohtaja 0405062928

Matti Alatalo: elinkeinokoordinaattori 0405012850

Markku Alatalo: osastonhoitaja 0405254782

Muonio:

Hartojoki Sirpa, kunnanjohtaja 0400477723

Lapiolahti Päivi, elinkeinokoordinaattori 0404895153

Heikki Kauppinen, maaseutupäällikkö 0400823471

Enontekiö:

Jukka Feodoroff: toimitusjohtaja Enontekiön kehitys oy 0400132798

Miia Ahlholm: sosiaaliohjaaja, 0405598367

Annikki Kallioniemi, sosiaalisihteerä 0401803617

LIITE 2 3(8)

Haastateltavan nimi

1. Mikä on yrityksesi työntekijä määrä nyt?

- naisia _____
- miehiä _____

2. Mikä on yrityksesi päätuote/toimiala/palvelu?

---

3. Mitä seuraavista palveluista tarjoatte kunnalle vuonna 2015?

Vanhus- ja vammaispalvelut

Mitä?

- kotona asumista tukevia palveluja _____
- tehostettua palveluasumista _____
- vanhainkotipalveluja _____
- vammas- ja kehitysvammaispalveluja _____

Terveyspalvelut

- terveydenhoitopalveluita _____
- vastaanottopalveluita _____
- suun terveyden huoltopalveluita _____
- sairaala- ja avosairaalapalveluita _____
- kuntoutuspalveluita _____
- fysioterapia _____
- hieronta _____
- aikuispsykososiaalisia palveluita _____
- työterveyspalveluita _____
- erikoissairaanhoidon palveluita _____

LIITE 2 4(8)

Sosiaalityön palvelut

-aikuissosiaalityö	_____
-perhepalvelut	_____
-kodin hoito, siivous	_____
-ateriapalvelu	_____
-kauppapalvelu	_____
-hoitotarvikejakelu	_____
-vaatehuolto	_____
-seniorikuntosali	_____
-palveluliikenne	_____
-sotainvalidipalvelut	_____
-kiinteistön hoito ja huolto	_____
-kotouttamispalvelut	_____
-tulkkipalvelut	_____
pakolaisten tukitoiminta	_____
-muuta	_____
-parturi	_____
-kampaamo	_____
-kauneuden hoito	_____
-jalkojen hoito	_____
-elämäntapa muutoksen tukeminen	_____

4. Mitä palveluja/ tuotteita tarjoatte suoraan kansalaisille / kuntalaisille?

---

5. Miten myyt palveluitasi/ mitä kautta tavoitat asiakkaat?

---

6. Mikä on käsityksenne yrityksesi palvelutuotannon euromäärän muutoksesta seuraavien viiden vuoden aikana?

+ _____ euroa/vuosi

- _____ euroa/vuosi

LIITE 2 5(8)

7. Mitä kehittämistarpeita / haasteita näet yrityksesi toiminnassa ja palvelujen tuottamisessa?

- yhteistyö kunnan kanssa _____
- yhteistyö toisten yrittäjien kanssa _____
- oma ja työntekijöiden työhyvinvointi _____
- yrittäjyyteen tuki ja ohjaus _____
- yritystoiminnan käynnistäminen _____
- markkinointi _____
- kirjanpito _____
- teknologian käyttö _____
- tiedottaminen _____
- laatu ja lainsäädäntö _____
- tarjousten tekeminen _____
- palvelusetelin käyttö _____
- osuuskuntatoiminta _____
- tietoisuus kunnan tarpeista _____
- tietoisuus väestön tarpeista _____
- muuta _____

8. Mitkä ovat yrityksesi näkymät 5-vuoden kuluttua eri palvelu/tuotteiden osalta?

1= vähenee huomattavasti; 2= vähenee jonkin verran; 3= ei muutoksia nykytilaan; 4=lisääntyy jonkin verran; 5= lisääntyy erittäin paljon

Vanhus- ja vammaispalvelut**Mitä?**

- kotona asumista tukevia palveluja _____
- tehostettua palveluasumista _____
- vanhainkotipalveluja _____
- vammais- ja kehitysvammaispalveluja _____

Terveyspalvelut

- terveydenhoitopalveluita _____
- vastaanottopalveluita _____
- suun terveyden huoltopalveluita _____
- sairaala- ja avosairaalapalveluita _____
- kuntoutuspalveluita _____
- fysioterapia _____
- hieronta _____
- aikuispsykososiaalisia palveluita _____

LIITE 2 6(8)

-työterveyspalveluita _____
 -erikoissairaanhoidon palveluita _____

Sosiaalityön palvelut

-aikuissosiaalityö _____
 -perhepalvelut _____
 -kodin hoito, siivous _____
 -ateriapalvelu _____
 -kauppapalvelu _____
 -hoitotarvikejakelu _____
 -vaatehuolto _____
 -seniorikuntosali _____
 -palveluliikenne _____
 -sotainvalidipalvelut _____
 -kyydityspalvelut _____
 -kiinteistön hoito ja huolto _____
 -kotouttamispalvelut _____
 -tulkkipalvelut _____
 pakolaisten tukitoiminta _____
 -muuta _____

-parturi _____
 -kampaamo _____
 -kauneuden hoito _____
 -jalkojen hoito _____
 -elämäntapa muutoksen tukeminen _____

9. Mitä palveluja / toimintoja suunnittelette tuottavan / toteutettavan yhdessä toisen yrittäjän kanssa?

Täydentävä kysymys: Voisitko ajatella tekeväsi yhteistyötä toisen yrittäjän kanssa esimerkiksi seuraavissa asioissa:

Yrityksen toimintaan liittyviä

LIITE 2 7(8)

- omaan ja työntekijöiden työhyvinvointiin liittyvät asiat _____
- yrittäjyyteen tuki ja ohjaus _____
- yritystoiminnan käynnistäminen _____
- markkinointi _____
- kirjanpito _____
- etäteknologian käyttö _____
- tiedottaminen _____
- laatu ja lainsäädäntö _____
- tarjousten tekeminen _____
- palvelusetelin käyttö _____
- osuuskuntatoiminta _____
- palveluiden tarvekartoitus _____
- muuta _____

10. Kuinka paljon ajattelette seuraavien tekijöiden vaikuttavan yrityksen kannattavuuteen?

1=ei lainkaan; 2=jonkin verran; 3=paljon; 4=erittäin paljon

Yrityksen koko _____

Yrityksen paikallisuus _____

Palvelun hinta _____

Palvelun laatu _____

Perusteluja: _____

11. Missä määrin käytätte seuraavia kriteerejä yrityksenne toiminnassa?

1=ei lainkaan; 2=jonkin verran; 3=paljon; 4=erittäin paljon

- Paikallinen työllisyysvaikutus _____
- Yrityksen ylijäämän (voitto) käyttäminen paikkakunnalla _____
- Alueellisten osaajien hyödyntäminen yrityksen toiminnassa _____

12. Mitä ajattelet hyvinvointialan opiskelijoiden mahdollisuudesta suorittaa opin-
tojaan yrityksessäsi? Esimerkiksi työharjoittelun suorittaminen.

13. Millaiset ovat väliaikaiset asumismahdollisuudet paikkakunnalla opiskelun
suorittamisen ajaksi.

LIITE 2 8(8)

14. Hyvinvointialan naisyrittäjyys –hankkeen tarjoaman valmennusohjelman esittäminen ja yhteydenoton mahdollistaminen haastateltavalle. Pyydetään haastateltavalta yhteystiedot, jotka voi antaa Katri Kuuselalle tai Piia Kilpimaalle. /

katri.kuusela@ulapland.fi 0405161054

piia.kilpimaa@ulapland.fi 0404844424

LIITE 3

Toimialajaottelu kyselylomakkeessa.

Vanhus- ja vammaispalvelut

- Kotona tukemista tukevat palvelut
- Tehostettu palveluasuminen
- Vanhainkotipalvelut
- Vammais- ja kehitysvammaispalvelut

Terveyspalvelut

- Terveystieteiden palvelut
- Vastaanottopalvelut
- Suun terveydenhoitopalvelut
- Sairaala- ja avosairaalapalvelut
- Kuntoutuspalvelut
- Fysioterapiapalvelut
- Hieronta
- Aikuispsykososiaaliset palvelut
- Työterveyspalvelut
- Erikoissairaanhoidonpalvelut

Sosiaalityön palvelut

- Aikuissosiaalityö
- Perhepalvelut
- Kodin hoito, siivous
- Ateriapalvelu
- Kauppalu
- Hoitotarvikejakelu
- Vaatehuolto
- Seniorikuntosali
- Palveluliikenne
- Sotainvalidipalvelut
- Kiinteistön hoito ja huolto
- Kotouttamispalvelut
- Tulkkipalvelut
- Pakolaisten tukitoiminta
- Parturikampaamo
- Kauneudenhoito
- Jalkojen hoito
- Elämäntapamuutoksen tukeminen

LIITE 4

Yritysten työntekijämäärät.

Yrityksen työntekijä määrä	1 työntekijä	2 työntekijää	3 työntekijää	4-5 työntekijää	6-7 työntekijää	8-9 työntekijää	> 10 työntekijää
naisia	15	4	5	0	2	0	1
miehiä	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	15	4	5	0	2	0	1